

SOCIALNE RAZLIKE TUDI MED KMEČKIM PREBIVALSTVOM

STALIŠČA TRETJE KONFERENCE ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE O SOCIALNEM RAZLIKOVANJU.

V CELOTI OBJAVLJAMO LE GRADIVO O SOCIALNEM RAZLIKOVANJU MED KMEČKIM PREBIVALSTVOM, KI JE OBJAVLJENO V PRILOGI KOMUNISTA OD 26. 11. 1971 DOKUMENTI POD TOČKO 12 STALIŠČ IN UKREPOV, KI JIH ZAVZEMAMO KOMUNISTI ZOPER SOCIALNO RAZLIKOVANJE.

O socialnem razlikovanju med kmečkim prebivalstvom je razpravljala konferenca Zveze komunistov Slovenije že na drugi seji junija 1970, ko je obravnavala celotno ekonomsko in socialno problematiko kmetijstva. Ugotovila je, da obstajajo občutne socialne razlike, tako med kmečkim in nekmečkim prebivalstvom kot tudi med kmeti samimi. Konferenca je tedaj sprejela več sklepov, pomembnih za učinkovito reševanje perečih ekonomskih in socialnih vprašanj vasi, ki jih moramo v prihodnje še uspešneje in dosledneje uresničevati. Da bi zmanjšali socialne razlike in utrdili socialno varnost kmetov ter okrepili njihovo ekonomsko zmogljivost, pa moramo zlasti:

— tudi z ukrepi ekonomske politike odločneje podpirati hitrejšo rast kmetove produktivnosti kot najbolj zanesljive podlage za izboljšanje njegovega ekonomskega in socialnega položaja in zoževanja sedanjih socialnih razlik med kmečkim in drugimi sloji prebivalstva;

— izpopolniti sistem dedovanja kmetijskih posestev tako, da bo omejeval drobitev posestev ter okrepil ekonomsko zmogljivost in socialno varnost njihovih prevzemnikov, ki bodo nadaljevali s kmetovanjem;

— izpopolniti sistem obdavčenja tako, da bodo ustrezneje zajeti višji dohodki, ki so posledica boljših naravnih, proizvodnih in tržnih pogojev, hkrati pa izpopolnjevati sistem olajšav za tiste kmete, ki iz objektivnih razlogov, kot je ostarelost, mladoletni otroci ipd., dosega nižji dohodek. Nujna je večja diferenciacija v višini davčnih obveznosti med občani, ki jim je kmetijstvo osnovni vir sredstev za preživljanje in tistimi, ki jim kmetijska dejavnost pomeni dopolnilni vir dohodka ter nekmeti, ki z nakupi ali dedovanjem zemlje povečujejo svoje premoženje;

— še v tem petletnem obdobju uresničiti osnovno starostno zavarovanje kmetov, ki bo ob finančnem sodelovanju samih kmetov

in družbe bistveno prispevalo k zagotovitvi osnovnih eksistenčnih potreb in socialne varnosti ostarelih kmetov; hkrati pa bo to osnova za postopno uresničevanje popolnega starostnega in invalidskega zavarovanja kmetov;

— zagotoviti socialno varnost ostarelih kmetov, ki sami ne morejo več delati in nimajo primarnih dedičev, s prostovoljnim vključevanjem njihove zemlje v občinski zemljiški sklad, s pomočjo katerega bi lahko tudi deloma zagotavljali njihovo vzdrževanje ter poravnali del obveznosti do zdravstvenega in starostnega zavarovanja kmetov;

— dosledneje kot doslej uveljaviti obveznost otrok, ki so ekonomsko dobro situirani in so bili morda deležni dediščine od posestva, da pomagajo vzdrževati ostarele in onemogle kmečke starše;

— izboljšati zdravstveno varstvo kmetov in ga postopno izenačiti z zdravstvenim varstvom delavcev;

— pri vseh ukrepih socialne in izobraževalne politike nameniti posebno pozornost socialnemu položaju in razvojnim možnostim kmečkega otroka ter jih postopno izenačiti z možnostmi otrok iz drugih družbenih slojev, to še zlasti velja za otroke revnejših kmetov.

SKUPNA PRIZADEVANJA ZA NAPREDEK ŠMARSKEGA KMETIJSTVA

O stanju in razvojnih potrebah šmarskega kmetijstva je v letošnji jeseni razpravljala Skupščina občine Šmarje in občinska konferenca SZDL v Šmarju, odbor za poslovne zadeve našega podjetja pa je obravnaval tudi izvajanje sanacijskega programa DE KMETIJSTVO ŠMARJE.

Po razpravah v Šmarju so se v tisku in radiu pojavile različne vesti in članki, za katere ne moremo trditi, da so objektivno prikazovali položaj v šmarskem kmetijstvu. Nekateri so dokaj enostransko obravnavali stvari, nekateri pa celo neresnično prikazovali stanje. Tako prikazovanje lahko povzroča škodo ugledu našega podjetja.

Zaradi tega je bil decembra širši sestanek predstavnikov našega podjetja in delovne enote KMETIJSTVO ŠMARJE s predstavniki družbeno-političnih organizacij in organov občine Šmarje in občine Žalec ter Ljubljanske banke.

Osnovno vprašanje razprave je bilo, da je hitrejši razvoj kmetijstva na šmarskem pogoj za gospodarski napredek šmarskega, pa tudi edina zdrava podlaga za gospodarno poslovanje delovne enote. Hitrejši razvoj šmarskega kmetijstva v sklopu večjega, ekonomskega močnega podjetja je bil tudi razlog združitve kmetijskega kombinata Šmarje s Kombinatom Hmezad. Predstavniki s šmarskega so izrazili mnenje, da je razvoj v teh dveh letih prepočasen. Zaradi tega in zaradi počasnega odobranja sredstev in težkih kreditnih pogojev za modernizacijo in preusmeritev kmetij nastaja nezadovoljstvo tudi med kmeti kooperanti na Šmarskem.

Predstavniki občine Šmarje so pojasnili, da občinska skupščina pri razvoju področja teži urediti predvsem osnovne pogoje za življenje in gospodarjenje (vodovodi, ceste, elektrika), pri čemer naj bi sodeloval tudi kombinat, medtem ko je kombinat (s svojo

delovno enoto na šmarskem) nosilec razvoja kmetijske proizvodnje.

Predstavniki kombinata so pojasnili, da je v teh dveh letih res glavna skrb veljala ozdravitvi poslovanja delovne enote, njeni preusmeritvi v pospeševanje kmečke proizvodnje, ni pa bilo zanemareno tudi vlaganje v razvoj proizvodnje. Kooperanti dobijo takoj plačane odkupljene pridelke, kreditiranje tekoče kooperacijske proizvodnje dosega 4,5 milijona din, za modernizacijo kmetij pa je vloženo 2,5 milijona din pretežno iz sredstev hranilnice in posojilnice, deloma pa tudi Ljubljanske banke.

Te dni je bil dokončan in vložen v banko tudi program rekonstrukcije predelave DE VITAL v Mestinju, po katerem se modernizira in desetkratno poveča sedanji obseg proizvodnje. Celotna investicija bo stala 34 milijonov din.

Moramo reči, da ima nesporezum glede predvidenega razvoja ob integraciji in doseženega svoje korenine ne le v spremenjeni finančni situaciji enote, ugotovljeni po združitvi, temveč tudi v spremenjenih splošnih gospodarskih razmerah, ko denarja vsepovsod manjka, in v počasnem in togem reševanju kreditnih zahtevkov v banki.

V razpravi so se izoblikovala naslednja stališča o nadaljnjih nalogah:

1. Delovna enota KMETIJSTVO ŠMARJE se je v teh dveh letih poslovanja organizacijsko in kadrovske preuredila in je sposobna nositi in izpeljati razvojni program šmarskega kmetijstva, če bodo na razpolago potrebna sredstva.

2. Nadaljuje povečevanje hranilnih vlog na šmarskem. Pomoč delovnih kolektivov s šmarskega, sodelovanje poslovnih partnerjev in večje prizadevanje matičnega podjetja lahko precej pripomore (Nadaljevanje na 2. strani)

Po prelepi jeseni, ki je s sušo ogrožala obrobne kmetije, je prezgodaj zapadel sneg in zaprl dela pri postavljanju žičnic

jo k zagotovitvi razvoja. Toda brez večjega sodelovanja banke in širše družbene skupnosti, se naložbe pri kmetih bistveno hitreje ne morejo povečati.

3. Stanje v enoti, gospodarska zaostalost šmarskega področja in velike razvojne možnosti zahtevajo, da ima podjetje do te enote nekoliko drugačen odnos kot do drugih. Skupne strokovne službe podjetja se morajo bolj zavzeti v pomoči šmarski enoti, kombinat si mora močnejše prizadevati za pridobivanje denarja za razvoj kmetijstva na šmarskem; prevzema pa nase obvezo, da bo tudi sam sodeloval s sredstvi in zagotovil, da bo dovolj sredstev za udeležbo h kreditom, ki jih bo dala banka.

4. Podjetje in organi občine Šmarje bodo skupno in usklajeno nastopali do bank in širše družbene skupnosti, da prizadevanja družbe za razvoj nerazvitega šmarskega področja dobijo tudi svojo stvarno obliko — večji priliv denarja za razvoj kmetijstva.

5. Ljubljanska banka mora spremeniti svoje pogoje kreditiranja za modernizacijo kmetij. Roki vračila posojila morajo biti daljši, ustrezno namenu kredita. Udeležba banke mora biti večja, kot na drugih področjih. Šmarski kmetje nimajo sami toliko denarja, kot drugje, kjer imajo že razvito tržno proizvodnjo ali pa gozdove, kot vir lastnih sredstev.

Postopki pri odobravanju posojil se morajo poenostaviti in skrajšati. Enako je treba upoštevati tudi delne naložbe v postopno modernizacijo kmetije, saj so te cenejše, pogosto učinkovitejše in za kmeta finančno znosnejše, kot popolne preusmeritve, ki terjajo veliko denarja.

6. Vodstvo enote se mora tesneje povezovati z družbeno-političnimi organi v občini in jih informirati o svoji dejavnosti in namerah. Družbeno-politične organizacije na šmarskem pa bodo tako informirane — uspešneje med ljudmi podprle prizadevanja enote, tako, da bo primerno politično vzdušje omogočalo enoti uspešno izvajanje svojega programa.

7. Pri usmerjanju naložb v kmetije naj imajo prednost tiste, ki z manj sredstvi dajo čim večje gospodarske učinke in ki hitro povečujejo tržno proizvodnjo (perutnina, bekoni, mlado pitano govedo, ribez itd.).

Razgovor je bil zelo koristen. Prizadete strani so se seznanile s kritičnimi mnenji. Doseženo je bilo potrebno soglasje, kaj kdo mora storiti. Odstranjene so bile kali nesporazumov, ki so izvirale iz nezadostnega ali le enostranskega poznanja problemov. Vse to pa je pogoj za skupno in enotno delovanje vseh činiteljev, ki imajo na skrbi razvoj šmarskega kmetijstva.

začnejo reševati problemi pokojninskega varstva kmetov, da se razčistijo oblike o združevanju kmetov v zadruge, organizacije združenega dela in interesne skupnosti in da se z zakonskimi določili prepreči nadaljnje drobljenje že itak preveč razkosane slovenske zemlje.

Po vprašanih povezovanju in sodelovanju med delovnimi organizacijami kmetijstva je konferenca podprla prizadevanja Medobčinskega sveta ZK za celjsko območje za uresničitev zamisli o organiziranosti močnega agroživilskega gospodarstva na celjskem območju. Izraženo je bilo mnenje, da je za tako pomembno sodelovanje in povezovanje s strani nekaterih delovnih organizacij premalo resnosti ter da se podcenjuje ekonomska nuja, ki tako organizacijo upravičeno terja.

V prizadevanjih, da bi se zboljšal standard delavcev zaposlenih v kmetijstvu in živilski industriji na celjskem območju, se bo sindikat v bodoče še bolj zavzemal za večjo in cenejšo proizvodnjo ter za boljšo poslovnotnost znotraj delovnih organizacij, navzven pa zahteval, da se kmetijstvu v naši družbi omogoči enake pogoje go-

spodarjenja kot drugim panogam gospodarstva.

Ker je imela konferenca volilni značaj v zvezi s pripravami na republiški in zvezni kongres tega strokovnega sindikata, je bilo zavzetih več stališč, o katerih bodo delegati razpravljali na kongresih. Izvoljen je bil nov medobčinski odbor tega sindikata in izvoljeni delegati za republiški kongres, ki bo 17. decembra v Murski Soboti.

V medobčinski odbor so bili izvoljeni: Turnšek Anton iz Pivovarne Laško, Pšeničnik Ivan iz KZ Bizeljsko (obrat Slovenijavino), Zidanič Miljen iz Agrarie Brežice, Šerbec Anton iz Agrokombinata Sevnica, Trbovc Ivan iz KZ Laško, Rečko Alojz iz Kombinata Šentjur, Slatinek Avgust iz KZ Slov. Konjice, Rakun Ivan iz ERE Velenje, Plaznik Alojz iz KZ Mozirje, Krofl Vinko iz Hmeljarskega inštituta Žalec, Smodiš Feliks, Gračner Jože in Ivančič Franc iz kombinata Hmezd Žalec.

Konferenca je izvolila 23 delegatov za republiški in 3 delegate za zvezni kongres strokovnega sindikata.

OBRAČUN DVOLETNEGA DELA OSNOVNE ORGANIZACIJE ZK V PODJETJU

V ČETRTEK 25. NOVEMBRA 1971 JE BILA V DVORANI PODJETJA VOLILNA KONFERENCA KOMUNISTOV PODJETJA. NA KONFERENCI SO ČLANI ZK PODALI OBRAČUN SVOJEGA DELA ZA ČAS OD FEBRUARJA LANI DO NOVEMBRA LETOS. PO IZVOLITVI ORGANOV KONFERENCE JE BIL O UDELEŽENCEM KONFERENCE PODANO POROČILO SEKRETARIATA.

V poročilu je bilo med drugim poudarjeno:

»Na volilni konferenci komunistov podjetja, februarja 1970, smo se odločili za novo obliko organiziranosti komunistov v podjetju. Ustanovljeni so bili aktivni v:

- Latkovi vasi
- Šempetru
- Petrovčah z Miroanom in farmo Zalog
- Celju — s kooperacijo, lastno in kmetijskimi preskrbami
- Mesninah s Hladilnico in Samopostrežno restavracijo
- Mleku
- Vrtnarstvu
- Hmezadu s Pijačami, Strojno postajo, Hišnim sklado, Mešalnicami in upravo kooperacije
- Vrbju — Gotovlje
- Skupne službe.

Skupno 165 članov ZK. Med letom sta se združila aktiv Mleko in Vrtnarstvo v en aktiv.

Da bi bili člani ZK tudi povezani za svoje delovanje v pod-

jetju, je bil na konferenci izvoljen 14-članski sekretariat osnovne organizacije. Člani sekretariata pa so bili istočasno sekretarji aktivov. Negativno je bilo, da smo na volilni konferenci izvolili sekretariat; člani sekretariata pa so bili šele kasneje izvoljeni za sekretarje aktivov. Zaradi reorganizacije v posameznih delovnih enotah je bilo precej premestitev, tako da za določene aktivne ni bilo mogoče izvoliti sekretarja, temveč je sekretariat zadolževal posamezne člane aktiva, da so prevzeli dolžnost sekretarjev.

Z integracijo s Kombinatom Šmarje in Semenogojkim obratom Radlje se je število članov ZK povečalo, tako da je stanje članstva ZK naslednje:

Komunisti Žalca in Celja so organizacijsko povezani na Občinsko konferenco ZK v Žalcu, s področja Šmarja v Šmarju in s področja Radelj v Radljah.

Skupaj šteje naša organizacija 195 članov s tem, da je na področju občine:

Žalec — Celje	163 članov	
Šmarja	24 članov	
Radelj	8 članov	
Od skupnega števila ZK je	moških	žensk
Žalec — Celje	127	36
Šmarja	20	4
Radelj	8	—
Skupaj:	155	40

Po starosti je stanje naslednje:

	Žalec—Celje	Šmarje	Radlje	Skupaj
od 27 let starosti	17	1	—	18
od 27—35 let starosti	33	4	2	39
od 35—45 let starosti	72	14	3	89
od 45—55 let starosti	38	3	3	44
nad 55 let starosti	3	2	—	5
Skupaj:	163	24	8	195

(Nadaljevanje na 3. strani)

STALIŠČA

seje občinske konference SZDL Šmarje pri Jelšah, ki je bila 26. 10. 1971 po vprašanju kmetijstva na šmarskem.

1. Potrebno je izdelati razvojni program kmetijstva, v katerem morajo biti vključeni vsi elementi razvoja kmetijstva pri nas in nakazane realne možnosti.

2. Ugotovljeno je bilo, da z lastnimi finančnimi sredstvi ne moremo razvijati kmetijstva in da je nujno, da se zagotovijo finančna sredstva. Kmetijski kombinat Žalec mora preko svojih poslovnih partnerjev, banke in z večjim angažiranjem lastnih finančnih sredstev zagotoviti nemoten razvoj kmetijstva oziroma za nemoteno izvajanje razvojnega programa.

3. Pri občinski skupščini Šmarje naj se formira referat za kmetijstvo, v katerem osnovna naloga bi bila vodenje in usmerjanje razvoja kmetijstva.

4. Ugotovljeno je bilo, da je pospeševalna služba na našem območju nepovezana in zaradi tega slabo aktivna. Neurejene odnose, ki so prisotni na relaciji: občina, kmetijski kombinat in veterinarska postaja, je treba odpraviti.

5. Izobraževanje kmečkega prebivalstva je problem, katerega reševanje je stvar širše skupnosti. Vztrajati moramo, da se uvede kmetijski pouk, kjer so za to dani pogoji v osnovnih šolah. Izvenšolsko izobraževanje v okviru občine pa mora izvesti kmetijski kombinat preko Delavske univerze Šmarje pri Jelšah.

PODROČNA KONFERENCA SINDIKATA

Dne 16. novembra je bila v Žalcu medobčinska konferenca sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije za celjsko območje. Delegati iz enajstih delovnih organizacij tega strokovnega sindikata, v katerega je včlanjeno 3500 delavcev, so na konferenci ocenili svoje dosedanje delo v delovnih organizacijah, delo v medobčinskem odboru in prizadevanja drugih sindikalnih forumov tega strokovnega sindikata za izboljšanje položaja v kmetijstvu.

Konferenca je kritično ocenila dosedanje gospodarski položaj kmetijstva v našem jugoslovanskem, slovenskem in regijskem prostoru ter ugodno ocenila programsko stališča Slovenije za rešitev problemov kmetijstva za bodoče petletno obdobje.

Na osnovi ugotovitev, da je kmetijstvo Jugoslavije v primer-

javi z drugimi panogami gospodarstva v zastopavljenem položaju, je sledila tudi ugotovitev, da sta osebni in družbeni standard delavcev v tej veji gospodarstva med najnižjimi.

Ugodno so bila ocenjena prizadevanja družbeno-političnih činiteljev Slovenije, da se z zakonskimi predpisi in pomočjo družbe

(Nadaljevanje z 2. strani)
Po izobrazbi je stanje naslednje:

	Žalec—Celje	Šmarje	Radlje	Skupaj
z visoko izobrazbo	19	1	1	21
z višjo izobrazbo	17	4	1	22
s srednjo izobrazbo	69	7	3	79
visoko kvalif. delavci	3	—	—	3
kvalificirani delavci	23	5	1	29
z osemletko	29	4	2	35
maj kot osemletka	3	3	—	6
Skupaj:	163	24	8	195

Po stažu v Zvezi komunistov:

do 5 let	29	3	1	33
od 5 do 10 let	38	3	1	42
od 10 do 15 let	53	12	2	67
od 15 do 20 let	9	—	1	10
od 20 do 25 let	24	5	2	31
od 25 do 30 let	10	1	1	12
Skupaj:	163	24	8	195

Iz navedenega pregleda lahko naredimo svoje zaključke. Moram pa naglasiti, da je najstarejši komunist Vrhovšek Jaka iz Hmeza-da rojen 1910. leta in je član ZK od 29. maja 1944. leta.

Ugotovimo lahko, da je v naših vrstah zelo malo delavcev, res ne-posrednih proizvajalcev. Precej pa je še tistih s srednjo, višjo in visoko izobrazbo, ki jim je druž-beno-politično udejstvovanje tuje.

Staž v naših vrstah je zelo raz-ličen. Največje število članov je v ZK več kakor 10 let. Povprečni staž je 12,5 let. Z najdaljšim partijskim stažem pa je tov. Grm Tone iz Mesnir, ki je član ZK od junija 1943. leta.

Številčno se je naša osnovna organizacija sicer povečala, za-radi priključitve Šmarja in Ra-delj, če pa upoštevamo samo Ža-lec in Celje, pa se je za dva člana zmanjšala, kljub temu, da je bilo izbranih iz evidence v zadnjih dveh letih 22 članov zaradi izsto-pov, smrti in izključitev. Seveda pa so prišli spet novi v delovno organizacijo. Vendar ni rečeno, da je s tem vse končano in reše-no ter da bo takšno številčno stanje ostalo tudi vnaprej. Raču-namo, da bo prav v kratkem sprejetih nekaj novih članov. Še vedno pa je med nami nekaj čla-nov, ki so to samo na papirju. Sicer pa se zapirajo v svoje do-mače ognjišče. Še takrat, ko bi se bilo potrebno pogovoriti o bistve-nih vprašanjih našega dela in raz-voja. Nekako vseeno jim je, ka-ko teče življenje v organizaciji in podjetju.

SPREJEM V ZVEZO KOMUNISTOV

Ena izmed nalog, postavljenih na volilni konferenci in nič koli-kokrat ponovljena, je bila pomla-ditev naših vrst. Sekretariat je vložil v to nalogo precej napora. Zavedali smo se, da ne moremo računati na uspeh, če ne bo ob-stajala v podjetju močna in de-lovna mladinska organizacija. Za združitev mladih v podjetju je dal pobudo sekretariat že v pr-vih mesecih po konferenci. Pri-pravili smo razgovore z mladimi, vršili ankete. Pomagali pri for-miranju aktivov. Prišli smo že tako daleč, da smo na enem se-stanku sekretariata lahko pove-dali številčno, koliko novih čla-nov bomo sprejeli. Toda sprejeli smo jih sedem. In nič več. Spet je prišla do izraza neprilavne-st za delo, kajti sprejem v ZK zahteva določeno delo, analize dela posameznega kandidata in odgovornost, pa tudi določenega časa. Tu pa se je spet vse kon-čalo. Lahko se tudi danes vpra-

šamo, kaj smo vsi skupaj in kot posamezniki naredili, da bi spre-jeli nove člane v ZK.

Ni treba posebno naglasiti, da je velika ovira članarina. Nič ko-liko je bilo razprav o članarini in npr. aktiv Mleko-Vrtnarstvo je zahteval, da se o višini članarine razpravlja tudi na konferenci.

Gotovo bo ena izmed nalog bo-dočega vodstva osnovne organi-zacije skrb za obnovitev vrst ZK. Bilo je precej razgovorov in pri-pravljenosti za vstop, vendar ak-cija ni bila do kraja izpeljana.

Več naporov bomo morali vlo-žiti pri sprejemanju starejših, predvsem tistih, ki so na vodil-nih delovnih mestih, kajti že sam službeni položaj zahteva učinko-vito družbeno-politično delovanje. Zanimivo je zaključiti, da neka-teri vztrajno odklanjajo da bi po-stali člani ZK, ker se enostavno ne želijo javno izjasniti kaj mi-slijo o določenem vprašanju.

DRUŽBENO-POLITIČNO IZOBRAŽEVANJE

Družbeno-politično izobraževa-nje delavcev v podjetju je bilo v zadnjih letih usmerjeno v glav-nem na usposabljanje delavcev, ki so bili izvoljeni v vodstva sa-moupravnih organov podjetja in organizacijskih enot. Tovrstni se-minarji so bili organizirani v okviru podjetja s ciljem, da so odgovorni delavci v samouprav-nih organih spoznali poslovno po-litiko in najpomembnejše samo-upravne akte podjetja. Splošno družbeno-politično izobraževanje delavcev, ki so delali v sindikatu pa se je odvijalo preko občinske-ga sindikalnega sveta.

V letu 1971 pa sta se ZK in sindikat podjetja odločila za šir-šo obliko družbeno-političnega usposabljanja.

V mesecu marcu in aprilu sta bila organizirana dva štiridnev-na seminarja za člane ZK, sindi-kata in mladine. Na seminarju so bile podane naslednje teme: družbeno-politični sistem Jugo-slavije, politična dogajanja v sve-tu, gospodarstvo Jugoslavije, sa-moupravljanje in družbeni odno-si, samoupravljanje v podjetju, kadrovska problematika v pod-jetju, organizacija kombinata, gospodarjenje v podjetju in vlo-ga družbeno-političnih organiza-cij v podjetju. Teme so podajali družbeno-politični delavci v obči-ni in strokovni delavci podjetja. Teh dveh seminarjev se je udele-žilo 47 delavcev iz vseh organiza-cijskih enot. Res je, da sta bila seminarja malo kasno organizira-na. Z ozirom na letni čas, je bila udeležba slušateljev odločno pre-majhna.

Poleg omenjenih dveh semi-narjev je bil po medobčinskem sindikalnem odboru sindikata de-lavcev kmetijstva organiziran za predsednike sindikalnih podruž-nic tridnevni seminar. Na tem seminarju so bile podane naj-aktualnejše teme s področja kme-tijstva Jugoslavije in Slovenije, osnove petletnega gospodarskega načrta Slovenije, obrazloženi osnutki samoupravnih sporazu-mov v delitvi dohodka in osebnih dohodkov, osnutki zakonodaje s področja kmetijstva Slovenije in podobno. Predavali so znani re-publiški sodelavci. S strani kom-binata se je tega seminarja ude-ležilo 10 članov ZK, kar je tudi odločno premalo.

Vse kaže, da smo v organizacij-skem pogledu za družbeno-poli-tično usposabljanje delavcev le prišli korak naprej, spodrsrljaje pa smo doživeli pri številnejši udeležbi na vseh seminarjih, kar bo treba v prihodnje popraviti.

SINDIKALNA ORGANIZACIJA

Sindikalna organizacija našega podjetja ima 20 sindikalnih po-družnic s približno 1850 člani. Ve-čina sindikalnih podružnic je aktivnih. Sindikalne podružnice so povezane v enotno sindikalno organizacijo v podjetju, ki jo vo-di na občnem zboru izvoljen 21-članski odbor. V zadnjem dve-letnem obdobju je bilo delo tega odbora prizadevno in lahko reče-mo tudi uspešno. Sindikat je v lanskem letu organiziral prve organizacije zbora kolektiva pod-jetja. Ob tej priliki je bil razvit prapor, na katerem imajo trako-ve vse sindikalne podružnice. Družbeno-politični uspeh te pri-reditve je bil povod, da so samo-upravni organi podjetja sprejeli sklep, da se takšni zbori organi-zirajo vsako leto. Na osnovi tega sklepa je bil tudi letos organizi-ran zbor kolektiva, združen z isto-časnim praznovanjem desete ob-letnice obstoja podjetja. Tudi na letošnjem zboru je sodelovala sindikalna organizacija.

Letošnji politični uspeh pri-re-ditve je bil še večji, saj je pod-jetje dalo posebno priznanje vsem tistim, ki so v kombinatu 10 in več let. Vsem svečanostim pa so prisostvovali tudi upoko-jenci podjetja.

V preteklih dveh letih smo uspešni z določenimi priznanji in srečanji kolektivov dati pouda-rek, koliko smo zainteresirani na stalnosti članov kolektiva. Dolo-čena priznanja bo treba razširiti. S posluhom bomo morali reše-vati tudi socialne primere, ki se nam včasih pojavljajo z vso ostrino.

Izvoljeni organi so bili res zelo aktivni, marsikateri sklep pa vse-eno ni prišel do poslednjega za-poslenega.

Bilo bi za razmisliti, da bi ob našem tradicionalnem srečanju 22. julija povabili tudi vse štipe-diste, kajti tako bi se že v času študija lahko spoznali z delom, problemi in tudi uspehi v pod-jetju.

MLADINSKA ORGANIZACIJA

Na volilni konferenci lani smo med drugimi sprejeli tudi sklep: Vključevati mlade v vse oblike političnega dela v podjetju in na terenu. Res, da so obstajali akti-vi mladih po posameznih delov-nih enotah, toda če smo želeli skupno akcijo v vsem podjetju, smo se morali odločiti za formi-ranje mladinske organizacije.

Pred konferenco mladih so člani ZK res zavzeto sodelovali pri raz-govorih z mladimi. Da bi dobili sliko pripravljenosti za družbeno-politično delo, smo izvršili anketo po posameznih aktivih. Odgovori so bili za nadaljnje delo zelo ko-ristni, ker so bili kritični.

Pol leta dela je bilo potrebne-ga, da smo lahko sklicali v no-vembru lani prvo konferenco mladih v podjetju.

Od takrat dalje že lahko opa-zimo nekatere pozitivne premike v delu mladine. Toda nastopale so tudi težave. Predvsem v organiza-cijskem pogledu, kajti zelo težko je zbrati mlade, ker se velika ve-čina vozi na delovno mesto. Da delo mladine ni zaživelno v polnem zamahu, so delno krivi sami, del-no pa tudi starejši, ker se ne za-vedamo zmeraj, koliko nam lahko mladostni polet koristi. Akcija 75 v organizaciji RK ZMS je zadela mlade skoraj nepripravljene. To-da ko so prebrodili nekatere osnovne težave s konstituiranjem, jim je delo vendarle steklo, tako da je nekaj vseeno bilo nareje-nega.

Sedaj ima mladina svoj pro-gram dela po interesnih področ-jih, komisije delajo v okviru predsedstva organizacije v pod-jetju; prepričani smo, da uspehi ne bodo izostali. Seveda pa bodo uspehi mladih še večji, če bomo tudi komunisti kdaj pa kdaj pri-pravljeni posvetiti nekaj trenu-tkov problemom mladih. To se nam bo bogato obrestovalo. Ta pomoč pa je bila sedaj minimal-na, če izvajamo redke mentor-je, ki so se obvezali delati z mla-dimi.

AKCIJSKI PROGRAM

Na osnovi sklepov konference komunistov podjetja, ki je bila junija letos, smo sprejeli akcijski program za nadaljnje delo, seve-da usklajen z vsemi ostalimi pro-grami in predvsem poudarkom na izkoriščanju obstoječih kapaci-tet. Med drugim smo v akcij-skem programu poudarili, da mo-ramo:

- Proizvodnjo nenehno izpo-polnjevati z organizacijo dela ob smotrnem izkoriščanju sredstev za proizvodnjo in s težiščem raz-širjanja poslovnih dejavnosti;
- dosledno izvajati nagraje-vanje po učinku, kjerkoli je iz-vedljivo;
- režija podjetja in enot se ne sme relativno povečati v primer-javi z letom 1970;
- zagotoviti povečan obseg obratnih sredstev;
- redno izstavlјati fakture za prodano blago;
- redno izterjavo dolgov in odgovornost;
- nerednim plačnikom ukiniti prodajo;
- organizirati delo interne banke;
- načrt investicij mora biti fi-nančno pokrit;
- elektronska obdelava podat-kov mora čim hitreje služiti ko-ristnikom;
- še nadalje razvijati politiko poslovnega sodelovanja zaradi iz-koriščanja predelovalnih kapaci-tet;
- izboljšava kvalifikacijske strukture;
- vso skrb posvetiti nadaljnje-mu izpopolnjevanju samouprav-ljanja;
- informirati delavce;
- posebno pozornost posvetiti OD najnižjih kategorij.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Informacija o delu samoupravnih organov v podjetju

V času od 20. 10. do 20. 11. 1971 so imeli svoje seje naslednji samoupravni organi podjetja:

1. Odbor za poslovne zadeve je imel dve seji. Na prvi so bile obravnavane predvsem naslednje zadeve:

— Pri pregledu izvajanja sklepov zadnje seje je odbor sklenil, da se delno spremeni investicijski program za nabavo opreme za ER oddelek s tem v zvezi pa tudi sprejeti program dela.

Evidenca saldakontov preko računalnika pa se začne že s 1. 1.

1972, za kar je izvesti vse pripravbe.

— Obravnavali in potrdili so periodični obračun poslovanja za 9 mesecev tega leta. Obširno so obravnavali problematiko, ki je vplivala na dosežen rezultat, predvsem izpad planirane proizvodnje hmelja vsled suše.

— Odbor je pozitivno ocenil poročilo o izvajanju sanacijskega programa v DE Kmetijstvo Smarje. Ugotovil je, da se program sanacije izvaja, čeprav se je časovno za eno leto zavlekel. Kolek-

tiv se je konsolidiral. Nova miselnost prodira v zavest kolektiva. Hitrejšo finančno konsolidacijo zavirajo še nezadostne izkušnje novega kadra, letošnje težke gospodarske razmere, prepočasen preliv kreditov za pospeševanje kmetij, neurejeni odnosi z nekaterimi službami. Kolektivu je potrebna moralna podpora pri njegovih naporih in večja materialna sredstva za preusmeritev kmetij. Sprejeli so več sklepov za izvedbo načrtnejšega programa sanacije.

— Na predlog kadrovskega oddelka se po opravljenem razpisu na vodilno delovno mesto upravnika DE Gostinstvo imenuje Jager Vlado.

— Potrdili so poročilo glavnega direktorja o integracijskih gibanjih in možnosti tesnejšega poslovnega sodelovanja z drugimi podjetji.

— Odobri se nakup garsonjere v Žalcu v breme sredstev za stanovanjsko izgradnjo v letu 1972.

— Obravnavali so poročilo interne kontrole o ugotovljenih manjkah v Kmetijski apoteki v Celju in zadolžili komisijo za zaščito delovnih dolžnosti, da v di-

sciplinskem postopku ugotovi odgovornost zaposlenih delavcev v tej enoti.

Na drugi seji je odbor za poslovne zadeve obravnaval:

— Določila 21., 22. in 23. ustavnega amandmaja, ki zavezujejo delovne organizacije, da prilagodijo svojo notranjo organizacijo tem določilom. Odbor sprejme stališče, da se predlaga osnovni organizaciji ZK v podjetju, naj bi bila nosilec razčiščevanja stališč glede prilagoditve notranje organizacije podjetja določilom ustavnih amandmajev.

— Sprejel je sklep glede izplačevanja regresa za malice v skladu z določili samoupravnega sporazuma. Vsem delovnim enotam posreduje finančni center sklep in navodilo o načinu koriščenja teh sredstev.

2. Kadrovska komisija podjetja je na seji dne 10. 11. 1971 obravnavala problematiko štipendiranja, izredni študij in premestitve med delovnimi enotami in druge zadeve.

Iz poročila je razvidno, da je v podjetju v šolskem letu 1971—1972 naslednje število štipendistov:

— na visokih šolah	17 s povprečno štipendijo 570.—
— na višjih šolah	3 s povprečno štipendijo 550.—
— na srednjih šolah	41 s povprečno štipendijo 260.—
— na poklicnih šolah	22 s povprečno štipendijo 235.—
Skupaj	84 s povprečno štipendijo 330.—

Komisija je obravnavala tudi več prošenj za črtanje obveznosti vračanja štipendij tistih, ki so prekinili šolanje, ali se niso zaposlili v podjetju oziroma predčasno zapustili podjetje.

V vseh primerih, kjer ni objektivnih vzrokov, je komisija vztrajala na vrnitvi štipendije.

V skladu s pravilnikom je bil odobren status izrednega študenta I. kategorije Jelen Magdaleni, Kumer Tereziji in Terič Martini iz DE Gostinstvo, II. kategorije pa Zibret Mariji, pospeševalki v DE Kooperaciji.

Obravnavali so tudi problematiko pripravištva v podjetju.

3. Komisija za družbeni standard podjetja je na seji dne 26. 10. 1971 obravnavala stanovanjsko problematiko in odločala o dodelitvi stanovanj. Stanovanjske zadeve so izredno delikatne, zato je za vsako odločitev bilo potrebno upoštevati vse elemente točkovnega sistema obstoječega pravilnika, pa tudi nujne kadrovske potrebe podjetja, da se je v največji meri lahko odločalo objektivno. V pripravi je izdelava novega pravilnika o dodeljevanju stanovanj in posojil za zasebno gradnjo. O tem bo komisija razpravljala na eni prihodnjih sej.

Savinek Franc

Priznanje za dolgoletno delo

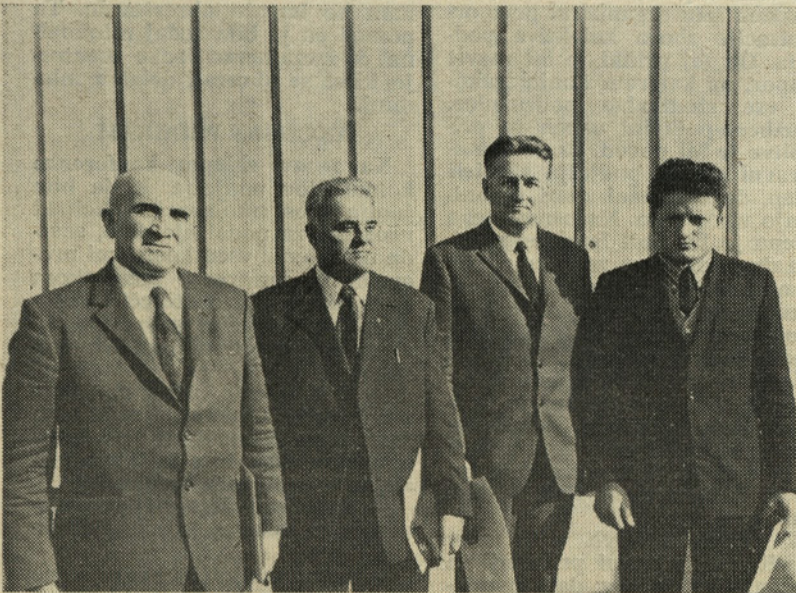
Na svečani seji kmetijsko tehniške komisije pri svetu Ljudske tehnike Slovenije ob praznovanju 25-letnice delovanja te množične tehniške organizacije so pred dnevi najprizadenejšim članom in delavcem podelili častna priznanja.

Predsednik komisije dipl. inž. agr. Zvone Miklič je najzaslužnejšim članom podelil plakete Bosira Kidriča kot priznanje za prizadevnost in aktivnost na tem področju.

Med dobitniki priznanja je bil tudi tov. CVETKO Janko (DE Strojna postaja, drugi z leve), ki je za nad 20-letno prizadevno in aktivno delo na področju dejavnosti ljudske tehnike prejel priznanje in bronasto plaketo Borisa Kidriča.

Za prejeto priznanje mu čestitamo!

Odbor LT

Dobitniki plaket Borisa Kidriča. Od leve proti desni Ivan Globokar, Janko Cvetko, Jože Grubič in Darko Jelčič

(Nadaljevanje s 3. strani)

Vsebinska akcijskega programa je aktualizirana tudi s spremljajočimi dokumenti, ki smo jih sprejeli že v prvi polovici leta v cilju stabilizacije in na osnovi že znanih instrumentov. Gospodarski načrt za leto 1971 vsebuje že precej stabilizacijskih ukrepov. Mimo navedenega pa smo sprejeli tudi navodilo o urejanju, financiranju, načrtovanju ter izvajanju investicij.

Preko celega leta smo se morali zavzeti prilagajati sprejetim ukrepom. Da bodo osnovna organizacija in vsi komunisti morali biti v središču dogajanja v prihodnjem obdobju, tudi ni novo.

Koliko smo uspeli izvršiti oz. realizirati naš akcijski program, lahko zaključimo iz rezultatov poslovanja.

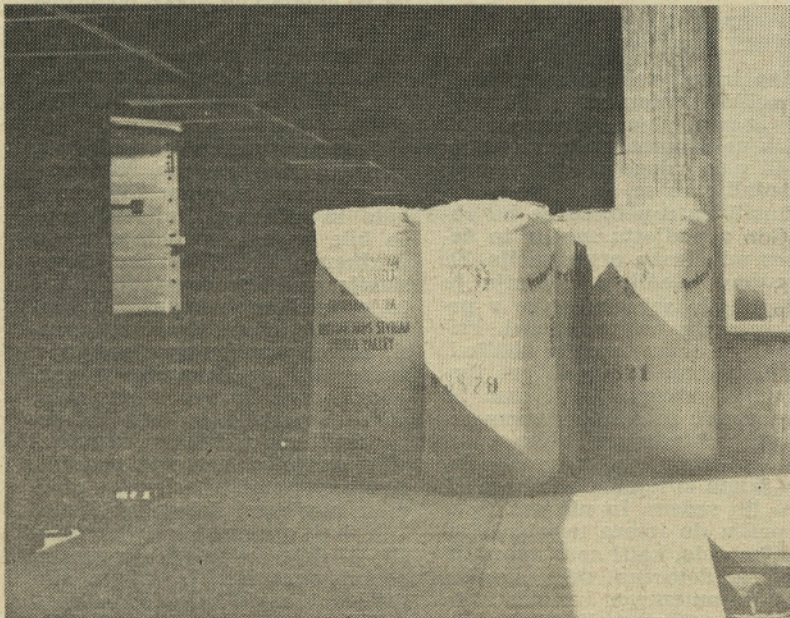
V poročilu je bilo obravnavano

tudi devetmesečno poslovanje v podjetju, naloge komunistov v pripravah za podaljšanje referenduma za obnovo in izgradnjo šolskih stavb na področju občine Žalec, o vzrokih odhajanja delavcev iz podjetja, o uskladitvi interne zakonodaje in odnosov z ustavnimi dopolnili, o delu sekretariata in aktivov za dveletno obdobje in o bodočih nalogah.

Sekretariat je s skromnim darilom dal priznanje za dolgoletno družbeno-politično delo najstarejšemu članu Vrhovšek Jaku iz Hmezada in tov. Grm Tonetu iz Mesnin z najdaljšim partijskim stažem.

Za novega sekretarja osnovne organizacije ZK podjetja je bil izvoljen tov. Lilija Lojze, njegov namestnik pa je tov. Benčina Jože.

U. M.

V Hmezadu dnevno odpravljajo hmelj v razne kraje sveta

STROJNO OBIRANJE HMELJA
V PRETEKLI SEZONI

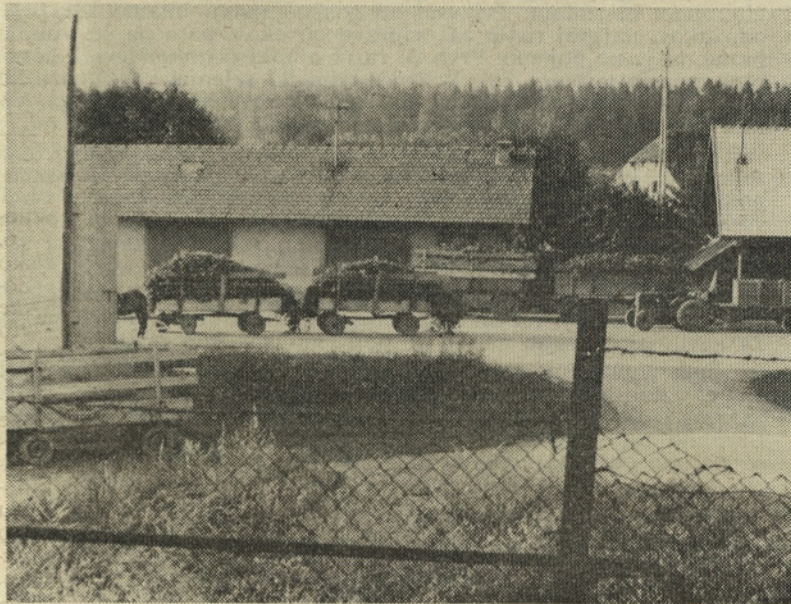
Mnogo dela in razgovorov je bilo potrebno s hmeljarji, preden smo osnovali deset pogodbenih skupnosti za obiranje hmelja. Ko je bilo vse opravljeno, nam jo je zagodla neugodna hmeljska letina, da rezultati niso tako ugodni kot smo pričakovali. Kljub temu lahko trdimo, da je vseh 92 hmeljarjev, ki so se včlanili v pogodbene skupnosti, bolj ali manj zadovoljnih z doseženimi rezultati.

Glede na koncentracijo hmeljišč in sušilnih kapacitet so se hmeljarji odločali za stroje različnih zmogljivosti. Od desetih strojev je osem manjših, ki lahko oberejo v sezoni 8—10 ha hmelja, dva pa sta večja z zmogljivostjo 25 ha obranega hmelja v sezoni.

Stroški za nabavo obiralnih strojev in ureditev strojnih lop

so nekoliko presegle naša pričakovanja. To velja predvsem za oba velika stroja, pri katerih predstavljajo strojne lope znatno postavko v celotni investicijski vrednosti. Ceno pa povečuje tudi zvezni prometni davek, ki smo ga morali plačati za vse nabavljene stroje.

Celotna investicijska vrednost za nabavo obiralnih strojev, ureditev električnih priključkov z vsemi prispevki in postavitev obeh strojnih lop znaša okrog 3.670.000,00 din. V tem znesku pa ni vračunano lastno delo članov pogodbenih skupnosti in del materiala, ki je bil uporabljen za zgraditev treh novih strojnih lop za male stroje in adaptacijo petih strojnih lop za velika stroja so vso ostalo gradbeno delo izvršili hmeljarji sami v lastni režiji.

Vsakdanji prizor z obiranja hmelja na Gomilskem. K stroju so dovažali kooperanti hmelj tudi s konji

Investicijske vrednosti za posamezne skupnosti pa so naslednje:

Pogodbena skupnost	Investicijska vrednost din	
Gotovlje	820.000,00	ni končnega obračuna
Gomilsko	820.000,00	ni končnega obračuna
Sp. Roje	276.166,60	
Polzela	268.395,05	
Čeplje	262.877,10	
Dobriša vas	254.334,55	
Arja vas	253.556,35	
Drešinja vas	252.553,30	
Petrovče	246.368,65	
Zg. Gorče	211.391,20	

Točno količino strojno obranega hmelja je zelo težko določiti, ker so nekateri hmeljarji obirali še tudi ročno. Vendar ocenjujemo, da je bilo strojno obranega hmelja v letu 1971 — 108 ton. Podatki za posamezne pogodbene skupnosti so naslednji:

Vrsta stroja	Pogodbena skupnost	Količina obranega hmelja kg
Gotovlje	Bruff BB-1200	14.650
Gomilsko	Bruff BB-1200	38.400
Sp. Roje	Bruff BL-250	2.500 (ocena)
Polzela	Wolf W 220	8.400
Čeplje	Wolf WH-220	5.100
Dobriša vas	Wolf WH-220	11.200
Arja vas	Wolf WH-220	8.100
Drešinja vas	Wolf WH-220	9.900
Petrovče	Wolf WH-220	8.800
Zg. Gorče	Alleys FG-5	1.300

Kapacitete vseh strojev so precej večje, kot pa kažejo letošnji rezultati o strojno obranem hmelju. Vendar moramo upoštevati, da smo imeli predvsem pri treh prvo navedenih strojih veliko zastojev zaradi okvar, da je stroj v Zg. Gorčah delal le okrog 40 ur in da vsi člani pogodbenih skupnosti letos še niso obirali ali pa le delno. Osnovno pa je to, da so bile letos trte dosti manj polne kot običajno, čas obiranja za eno trto pa se zaradi tega ni bistveno skrajšal.

Mirno lahko trdimo, da je start v strojno obiranje hmelja v okviru pogodbenih skupnosti uspel. Tako ali še bolj pomembno pa je dejstvo, da so te skupnosti zaživele prav v takem smislu, kot smo si ga zamislili v času ustanavljanja. Tistih nekaj glasnejših pogovorov pri posameznih strojih se skoraj ne izplača omenjati, saj je to pravzaprav normalno in smo tega bili navajeni že pri razporedu žetve.

Sama organizacija obiranja se od skupnosti do skupnosti ni bistveno razlikovala. Različno je bilo le število tujih delavcev, ki so bili zaposleni pri posameznih strojih. To je bilo odvisno od razpoložljivega števila članov družin, ki so lahko sodelovali pri obiranju. Temu primerno so različni tudi stroški, ki so nastali s tem v zvezi.

Redni mehaniki so bili zaposleni le pri obeh velikih strojih in pri stroju na Polzeli. Mehaničkom pri velikih strojih se tudi v bodoče ne bomo mogli izogniti, pri malih pa ti niso nujno potrebni. Poudariti pa je potrebno, da je bil stroj na Polzeli prav zaradi tega, ker je bil stalno navzoč strojnik, dosti bolj oskrbovan in čistšen kot drugje.

Razen v Gotovljah, kjer so imeli skupno ekipo za dovoz hmelja z njive do stroja, so imeli pri vseh drugih skupnostih organiziran individualni dovoz. Priznati je treba, da so se vsi člani pogodbenih skupnosti ravnali po razporedu in da zaradi tega ni prišlo nikjer do zastojev. Seveda pa je pri takem načinu delo kombinacije z ročnim obiranjem skoraj nemogoče.

Z delom obeh strojnih skupnosti, ki imata velike stroje, smo lahko popolnoma zadovoljni. Bojazn, da bo pri tako velikem številu članov skupnosti težko izpeljati celotno organizacijo obiranja, je bila odveč. Seveda pa zahteva to delo dosti več truda, v času obiranja stalno prisotnega vodjo obiranja in polno razumevanje vseh članov skupnosti.

Pri manjših pogodbenih skupnostih, ki imajo od dveh do deset

članov, je bilo delo precej lažje. Po različnih poizkusih organizacije strojnega obiranja so tudi te skupnosti prešle na način, ki smo ga predvideli že pred obiranjem, in se o njem s člani pogodbenih skupnosti tudi pogovorili. Vsi so namreč uvideli, da je individualni dovoz trt in odvoz obranega hmelja ter stalna ekipa pri stroju najboljše rešitev. Tudi stroški obiranja se pri teh skupnostih le malo razlikujejo. Nekoliko večji so le pri tistih skupnostih, ki so obirale tudi drugoletnika, ki je dal letos izredno nizke pridelke.

O pogodbeni skupnosti Sp. Roje je zelo težko dati realno oceno. Stroj Bruff BL-250 je namreč prototip in je obiral več ali manj le poizkusno z mnogimi zastoji in okvarami. Lahko pa trdimo, da je kvaliteta obiranja dobra, posebnost razveseljivo pa je, da ima stroj veliko kapaciteto, saj je sposoben obrati tudi 250—300 trt na uro.

V Zg. Gorčah je poskusno obiral stroj Allaeyss iz Belgije. Kot pri Wolfvih strojih tudi tu ni bilo zastojev. V kvaliteti obiranja se bistveno ne razlikuje, prav tako tudi ne v kapaciteti. Zanimivo je še dejstvo, da se je tudi letos, čeprav je bilo hmelja malo in temu sorazmerno dovolj obiralcev, zgodilo, da nekateri hmeljarji niso mogli obrati svojega hmelja. Tem so rade volje prišle na pomoč pogodbene skupnosti in jim hmelj obrale na strojih. Na tak način smo letos rešili skrb šest hmeljarjev.

Končna ocena minule sezone, ki pomeni začetek delovanja pogodbenih skupnosti v hmeljarstvu pri nas, je vsekakor pozitivna. Vsi skupaj smo se mnogo naučili, sproti smo ugotavljali napake v organizaciji in jih tudi odpravljali. Letošnje izkušnje nam bodo koristile tudi v prihodnje, ko bomo imeli takih skupnosti še več in jih razširili tudi na druge stroje.

V sestavku so namenoma izpuščeni stroški obiranja pri posameznih skupnostih. Podatke, ki smo jih zbrali, je potrebno še dopolniti in na podlagi skupnega imenovalca napraviti primerjalno analizo s primernimi obrazložitvami. Cene, ki smo jih izračunali, sicer veljajo za posamezne skupnosti, ne da se jih pa med seboj primerjati, ker je poleg izkoriščenosti posameznih strojev še veliko drugih faktorjev, ki so vplivali na stroške obiranja.

Podrobno analizo in primerjavo stroškov obiranja bomo objavili v prihodnji številki Hmeljarja.

Semprimožnik Ludvik
dipl. kmet. inž.

Kako drago - oziroma poceni smo letos obirali hmelj v strojni skupnosti na Gomilskem

Rekordna letina letnika 1970 in vedno večje pomanjkanje obiralcev sta prisilila tudi kooperante na Gomilskem, da so pričeli razmišljati o svojem obiralnem stroju. Ker je na Gomilskem večji skupni kompleks (17 ha) in hmeljišča v bližini tega, je narekovalo nabavo večjega obiralnega stroja. Kooperanti so se odločili za BRUFF 1200.

V Strojno skupnost jih je stopilo 30 in sicer 21 iz Gomilske, 6 iz Grajske vasi in 3 iz sosednje PE Tabor. Skupaj imajo 27,30 ha, kar je narekovalo polno in rentabilno izkoriščanje stroja. Člani skupnosti so izvolili pet članski odbor s predsednikom, ki skupnost zastopa, odbor pa se sestavlja predvsem za organizacijo dela.

Izvedba samega obiranja je potekala tako:

Najprej je bil napravljen časovni vrstni red, seveda smo pri tem upoštevali sušilne zmogljivosti in velikost hmeljišča posameznega kooperanta. Kmalu se je izkazalo, da časovno ne gre, ker je bilo preveč zastojev zaradi stroja. Potem smo sestavili vrstni red obiranja, ki je bil stalen. Pri tem moram pripomniti, da niso letos obirali vsi člani, ampak samo 23 in še ti ne vseh površin, predvsem zaradi tega, ker nekateri sploh niso verjeli, da bo obiranje steklo, drugi pa so zaradi sigurnosti še del hmelja obrali ročno. Obiranje smo pričeli 17. 8. 1971 in ga končali 29. 8. 1971. Med obratovanjem smo imeli zastojev za 63 delovnih ur. Obirali smo okrog 190 učinkovitih ur. Pri stroju smo imeli dve stalni ekipi po 8 ljudi. Ostala

dela: rezanje, dovoz in odvoz hmelja pa so imeli člani skupnosti sami. Obrali smo 96.550 trt ali preračunano na hmeljišča »V« sistem 15 ha.

Stroški obiranja na kg suhega hmelja znašajo 142,50 din. V njih je zajeto plačilo delavcev pri stroju, električna energija in tudi nakladanje odpadkov za odvoz. Seveda tu niso zajeti stroški amortizacije. Če hočemo dobiti pravo sliko, moramo dodati tudi to, vendar pa letošnje sezone nikakor ne moremo vzeti za osnovo izračuna, zato izhajam iz 25 ha obranega hmelja po 1500 kg/ha, kar nam da 37.500 kg hmelja ali 270 din stroškov amortizacije na kg. Seveda pa bodo variabilni stroški z večjim pridelkom tudi manjši.

Osnovo za obračun do članov skupnosti smo morali letos vzeti število obranih trt iz že poprej omenjenih vzrokov. Pripominjam še, da za leto 1971 člani skupnosti ne plačajo amortizacije.

Seveda so med samim obiranjem nastopale težave. Predvsem je bilo težko navaditi vse, da so nalagali enako število trt na prikolico, ker se je le tako lahko ustvaril časovni cikel. Drugo, kar bo treba še utrditi, je mišljenje članov, da so vsi v skupnosti enaki in da tu pač ne more biti kakšnih privilegijev.

Tako sem v glavnem opisal cel potek od formiranja do prvega dela strojne skupnosti na Gomilskem. Upam, da bo vsako leto lažje predvsem, če bo stroj v redu delal in ne bo zastojev. Odpravili bomo tudi ostale pomanjkljivosti v sami organizaciji.

Lojze Kampuš

Gospodinje se pozimi največkrat pritožujejo, da njihove kokoši zelo slabo nesejo. Tarča takšnih izbruhov so kokoši, pri tem pa še ne pomislijo, da so pravi krivec za takšno stanje pravzaprav one same.

Kokoši najbolje nesejo spomladi, ko je vreme toplo, dnevi so že daljši, živali pa se lahko nemoteno gibljejo in si del hrane naberejo tudi same. To pa so že pogoji, v katerih nesnice lahko nemoteno »proizvajajo« jajca. Zaradi tega pa je v tem času skoraj vedno trg zasičen s tem živilom. Da pa bodo naše kokoši nesle jajca takrat, ko bi to najbolj želeli, jih moramo postaviti v okolje, ki bo vsaj delno podobno zgoraj omenjenemu. Kokoši potrebujejo toploto, vlago, dovolj svetlobe, gibanje in dovolj hranilno pravilno sestavljene hrane.

V zimskem času je najbolje, da nesnicam preskrbimo večji in topel prostor, ki ga po možnosti tudi lahko ogrevamo. Toplota v prostoru naj ne bo pod 10° C. Prostor mora biti tudi primerno svetel (2 wata na 1 m²). Če ni dovolj svetlobe, so kokoši neživahne — mrtve, ne jedo in tudi gnezda so prazna. Ob pomanjkanju naravne svetlobe jim nudimo umetno. Prostor naj bo dnevno osvetljen vsaj dvanajst ur (najbolje od šestih zjutraj do šestih zvečer). V takšnem prostoru naj ne manjka tudi nekaj vreč mivke, v kateri bodo živali razkopavale in se s tem tudi gibale.

DA BO VEČ JAJC

Hrana za kokoši mora biti skrbno izbrana. Najboljša je industrijska, ta je vitaminsko zelo bogata. Dnevna poraba tega krmila je v povprečju 110 g do 130 g. Tudi doma sestavljena hrana lahko popolnoma ustreza potrebam kokoši. Od domače hrane naj imajo nesnice vedno žitarice (koruza, pšenica, ječmen, oves itd.) in razne kuhinjske ostanke. Z vitamini jih bo zadovoljila nastrgana pesa ali korenje in sveže kravje mleko.

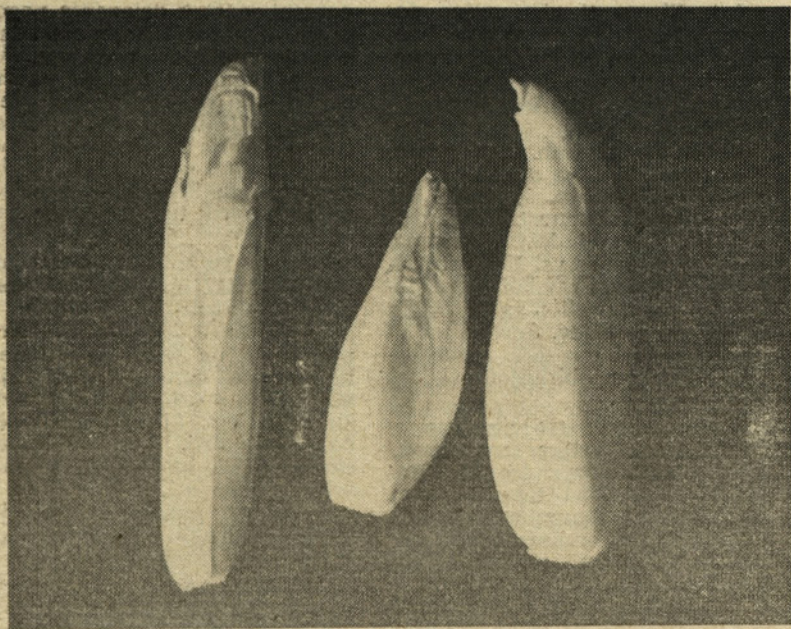
Za krmljenje manjše jate kokoši lahko s pridom porabimo ostanke od gospodinjstva. Seveda moramo dodati še nekaj žit, nekaj vitaminov in rudnin. Pri vsakem gospodinjstvu imamo kar precej odpadkov, najprej tistih za pripravo obrokov, nato pa še ostankov hrane, ki je ne pojemo. Prvo so razni olupki (krompirjevi, kolerabe, repe, včasih korenja, jabolk ipd.), odpadki zelenjave (zelena salata, zeljni listi), nato ostanki pri umivanju surovega kislega zelja, kisle repe ipd. Prav tako pestri so ostanki hrane, le da so že kuhani.

Za perutnino velja pravilo, da moramo vse naštete snovi, razen zelenjave, kislega zelja, kisle repe ter naribane pese in korenja, pokladati živalim kuhane in primerno zdrobljene. Zatorej olupke vseh vrst najprej skuhamo, nato jih zmečkamo in zmešamo z ostanki hrane. Star kruh namočimo v vodo ali mleko nekaj časa pred krmljenjem.

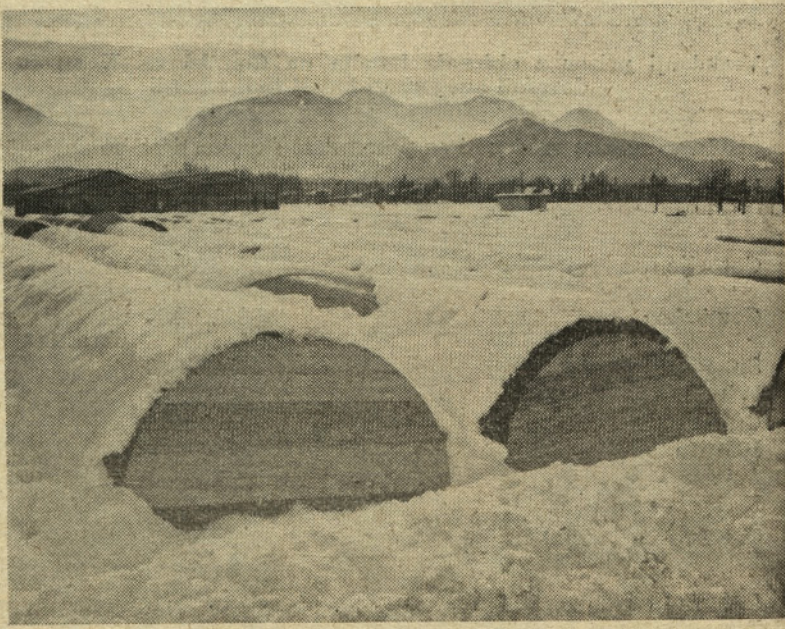
Pri takšnem krmljenju moramo obvezno dodati še vitamine in rudnine. Le-te dobi več ali manj od spomladi do jeseni dovolj na paši. Za nastopajočo zimo pa jih je potrebno kokošim pokladati.

Zelo pomembno za uspešno rejo kokoši je, da imajo na voljo ves čas dovolj sveže vode, pozimi skrbimo, da ne zmrzne. Posoda za napajanje mora biti vedno čista. Prostor mora biti higieničen. Uredimo tudi gnezda in od časa do časa prostor razkužimo. Če se bo jata počutila ugodno, tudi gospodinjam ne bo manjkalo jajc.

Dr. A. V.

V poskusni silnici je radič — Witloof dosegel prva in ekstra kvaliteto, kot jo vidite na sliki. Za Novo leto pa bomo takšnega dali že v prodajo iz velikih silnic

Pod debelo snežno odejo bujno raste radič. Pod njim je v zemlji napeljana vroča voda po ceveh, ta mu daje vse pogoje za tako rast

Izobraževanje kooperantov v zimski sezoni 1971-72

V pretekli zimi je bilo izobraževanje kmetov, ki pogodbeno sodelujejo s podjetjem, zelo uspešno. Na celotnem področju DE Koperacija se je udeležilo predavanj, seminarjev in tečajev 1310 kooperantov.

Tudi v letošnjem letu smo pripravili zanimiv program izobraževanja z željo, da bi na tečajih, seminarjih in predavanjih posredovali kooperantom čim več koristnih nasvetov in jih seznanili z novimi načeli dela pri posameznih vrstah proizvodnje.

V novembru se je začel traktorski tečaj, namenjen kooperantom, ki že imajo traktorje, a še niso opravili traktorskega izpita F kategorije.

V januarju in februarju 1972 bomo organizirali predavanja z naslednjo vsebino:

- Ureditev kmetije in sodobna ureditev hlevov (ing. Pugelj Bogdan)
- Pridobivanje mleka — strojna molža in higiena mleka (ing. Kopitar Mira)
- Način krmljenja ob pomanjkanju osnovne krme (ing. Marovt Stane)
- Naprava in oskrba nasadov jagod ing. Semprimožnik Ludvik)
- Uporaba sodobnih vrst umetnih gnojil (ing. Pugelj Blažena)
- Strojna rez hmelja — agrotehnika (strokovnjak Inštituta za hmeljarstvo)
- Nove sorte hmelja in agrotehnika (strokovnjak Inštituta za hmeljarstvo)
- Strojno obiranje hmelja (ing. Semprimožnik Ludvik)
- Oprema traktorjev in prometna varnost (Jug Vinko, in Šket Boris)
- Zdravstveno stanje in problematika vzreje kokoši nesnic in vzreja jarkic (dr. Vrabič Anton)
- Zdravstveno stanje in kvaliteta brojlerske proizvodnje (dr. Vrabič Anton)
- Oprema pitališč in tehnologija za nesnice in jarkice ter brojlerje (Farčnik Ivan).

Strokovnjaki bodo spremljali predavanja s filmi, diapozitivi in grafikoni.

Predavanja bodo na območju posameznih poslovnih enot kooperacije in sicer v ponedeljkih na Vranskem in v Celju, v torkih na Gomilskem, Polzeli in Taboru, v sredo v Trnavi, Sempetru in Petrovčah, v četrkih v Braslovčah, Preboldu in Vojniku ter v petkih v Gotovljah. Začetek predavanj bo ob 14. uri, razen na Vranskem, kjer bodo predavanja ob 9. uri. PE Kooperacija bodo kooperante obvestile neposredno z vabilom o kraju in temi posameznih predavanj.

Upamo, da bomo s tem programom izobraževanja v zimskem času ustregli željam in potrebam kooperantov in tako pripomogli k specializirani in sodobnejši proizvodnji na kmetijah ter s tem k večjim gospodarskim uspehom naših kooperantov.

M. W.

Interna kvalifikacija v mesnicah - novost in problem

Zaradi pomanjkanja kvalificiranih kadrov nujno prihaja do tega, da se delavcem, ki jim je priznana polkvalifikacija, omogoči napredovanje. Priučitev pomožnih delavcev v bodoče je pomemben faktor izobraževanja.

Kadrovska struktura v Mesnicah je vedno bolj zaskrbljujoča predvsem za kvalificiran in visoko kvalificiran kader. Vključevanje mladih v osnovni poklic mesarja vedno bolj upada. Odziv mladih za poklic prodajalcev je nekoliko večji kot so zahteve. To pa iz preprostih razlogov, ker Šolski center za blagovni promet ne razpolaga z dovolj velikimi kapacitetami, da bi sprejel vse učenke. Zaradi tega smo vezani na število, ki je omejeno za vsa trgovska podjetja. Tega problema v Ljubljani in drugod ni. Ker Šolski center za blagovni promet nima sredstev, da bi razširil prostore in s tem pridobil nove učilnice, bodo po vsej verjetnosti morale prizadete trgovske organizacije prispevati določena sredstva.

Poleg osnovnega kadra za mesno industrijo pa tudi primanjkuje srednjega in visokokvalificiranega kadra za delo v skupnih službah ter proizvodnji, kjer bi predvsem morali imeti delavce z organizatorskimi sposobnostmi ter strokovnim znanjem. Deloma so temu vzrok tudi nizki osebni dohodki, na drugi strani pa moramo priznati, da je ponudba delovne sile neznatna. Dandanes težko najdemo dobre fizične delavce, da o kvalificiranem kadru ne govorimo.

Na podlagi tega smo primorani, kolikor se pač da, da začnemo priučevati nove, mlade, nekvalificirane delavce in delavke po postopku, ki velja za podjetje. Za priznanje polkvalifikacije je tre-

ba v smislu pravilnikov delati na določenem delu najmanj 2 leti in potem je šele delavcu dana možnost, da si pridobi interno kvalifikacijo. Tako pridobitev kvalifikacije bo v bodoče tudi osnova za nadaljnje izobraževanje in s tem pridobitev kvalifikacije itd. Povedati pa moramo, da tako pot napredovanja ovirajo razni momenti. Odvisno je namreč, kaj delavec dela in kje dela. Zelo dolga doba, ki jo mora delavec prehoditi, da pride do polkvalifikacije in interne kvalifikacije, pa delavcu ne omogoča kdo ve kakšnega posebnega materialnega položaja. Če bi ta pot bila krajša, bi med kvalificiranimi delavci in navedenimi nastalo določeno nesorazmerje. V kolikor primerjamo osebne dohodke nekvalificiranih delavcev z interno kvalifikacijo in delavci s kvalifikacijo, potem mirno lahko trdimo, da moramo to vprašanje rešiti v naslednjem letu. Na drugi strani pa je tudi res, da delavci teh nižjih kategorij po samoupravnem sporazumu niso prikrajšani in nam celo skupno maso osebnih dohodkov zmanjšujejo v škodo kvalificiranih delavcev, srednjega kadra. Kaj torej storiti? Delavcem, katerim bo priznana na podlagi opravljenega izpita interna kvalifikacija, bo v bodoče urediti OD tako, da bodo ti v pravem razmerju do osebnih dohodkov kvalificiranih delavcev in polkvalificiranih delavcev, saj se tej kategoriji po samoupravnem sporazumu prizna kalkulativni osebni dohodek kvalificiranega delavca.

Interna kvalifikacija je za Mesnice novost, gledano s stališča izboljšave kadrovske strukture in pridobivanja osnovnega kadra z določenim znanjem. Zato je tu predvsem pomembno, da pazimo

(Nadaljevanje na 8. strani)

za december

- Od 5. 12. do 11. 12. LESJAK Milan, dipl. vet., Prebold, tel. 72-201
- Od 11. 12. do 18. 12. FLORJANC Jurij, dipl. vet., Braslovče, tel. 72-048
- Od 18. 12. do 25. 12. OCVIRK Franc, dipl. vet., Vransko, tel. 72-407
- Od 25. 12. do 31. 12. ŠRIBAR Edvard, dipl. vet., Sempeter, tel. 71-080
- Od 31. 12. do 8. 1. 1972 OCVIRK Franc, dipl. vet., Vransko, tel. 72-407
- Od 8. 1. 1972 do 15. 1. LESJAK Milan, dipl. vet., Prebold, tel. 72-201

Dne 1. 1. 1972 ne osemenjemo.

Dne 2. 1. 1972 osemenjuje dežurni veterinar.

Dne 3. 1. 1972 osemenjemo redno.

Vse živinorejce seznanjamo, da prične dežurna služba ob delavnikih ob 15. uri in traja do 7. ure zjutraj. V tem času bo dežurni veterinar opravljal le najnujnejše obiske, zato naprošamo živinorejce, naj se za intervencije v glavnem obračajo dopoldne v področnih ambulantah.

Ob sobotah prične dežurstvo ob 12. uri in se konča v ponedeljek ob 7. uri zjutraj.

VETERINARSKA POSTAJA
ZALEC

Žaga Gozdnega obrata Polzela žaga neumorno od jutra do večera

Ekskurzija sodelavcev odbora za ureditev kmetij pri Štyriji v Avstrijo, Nemčijo in Švico

(Nadaljevanje)

V Böhrlingenu ob Bodenskem jezeru smo imeli posvetovanje o nemški pospeševalni službi. Sprejeli so nas predsednik občine, direktor tovarne Stalit-werk in strokovnjaki pospeševalne službe. Seznanili so nas z nemškim kmetijstvom in pospeševalnim delom.

V zadnjih letih se je tudi nemško kmetijstvo močno prestrukturiralo. Delovna sila se je hitro zmanjšala in odselila v industrijo. Sedaj je še 1,28 milijona kmetij in sicer:

450.000 čistih kmetij, katerim je izključno dohodek proizvodnja iz kmetijske zemlje;

230.000 kmetij (polkmetij), ki imajo še del dohodka v obrti ali industriji;

600.000 kmetij, ki jim je glavni dohodek obrt ali industrija, postranski dohodek pa dohodek iz kmetije.

Kmetije po lastništvu:

43 % kmetij ima svojo zemljo;

4 % kmetij gospodari na zemlji, ki so jo vzeli v najem;

53 % kmetij, ki imajo lastno zemljo in del v najemu.

Cena kmetijskim pridelkom in reprodukcijkega materiala:

Indeksi	1958/59	1970
Kmetijski dohodki	100	106
Reprodukcijski material	100	233

Cene žitu, sadju, zelenjavi in krompirju so ostale iste, povečale pa so se cene mleku in mesu, vendar še daleč ne tako, kakor so se podražila gnojila, zaščitna sredstva in ostali material.

Letni dohodek	1958/59	1968/69
Kmetijski delavec	5.000—7.000 DM	do 10.000 DM
Industrijski delavec	8.000 DM	15.000 DM

Dohodek v kmetijsko zaostalih področjih (Schwarzwald) pa imajo kmetije še za 40 % manjši.

Država sicer prispeva z dotacijami za pospeševanje kmetijstva z namenom, da bi bile razlike med kmeti in delavci manjše. Za to pomoč je tudi kmetijska služba hvaležna državi, vendar meni, da je pomoč premajhna.

Dotacije iz kmetijstva (zvezne):

leta 1959	1,92 milijarde DM
leta 1965	3,00 milijarde DM
leta 1970	1,90 milijarde DM

Kljub taki finančni pomoči proces odseljevanja kmetov teče naprej, vendar v zadnjem letu počasneje. Tako je kmetijskega prebivalstva le še 5 do 6 %. Prizadevajo si, da bi kmetije, na katerih dela družina brez tuje delovne sile (takozvana družinska gospodarstva), čim bolj moderne mehanizirali, da bi racionalizirali delo ter proizvodnjo specializirali. Vendar je tudi v Nemčiji že napredek v kmetijstvu počasnejši kakor v industriji. Cilj jim je povečati gospodarstva in s tem tudi dohodek. Tistim, ki bodo ostali na kmetijah, je potrebno pomagati s krediti in z zmanjšanimi (bonificiranimi) obrestmi. Tistim pa, ki zapuščajo kmetije, se naj priskrbijo službe, stanovanja ali uredijo ceste, da bodo lahko v drugih dejavnostih zaposleni.

Nemčija je članica evropske gospodarske skupnosti, vendar je vprašanje, če je skupnost naredila to, kar so pričakovali. Bolj govorijo o slabih straneh te skupnosti. To je, da skupnost izenačuje kmete v nerazvitem področju kot so na Siciliji, s kmeti v Nemčiji, kjer je napreden in z večjim standardom. Pričujejo se tudi nad politiko države in korajžno zahtevajo pomoč, da se kmetijski delavec čim prej dohodkovno približa industrijskemu. Menijo, da je kmet obli-

kovalec pokrajine, ki jo še industrija in modernizacija nista pokvarila. Z naglim odseljevanjem kmetov pa lahko postane urejena in obdelana pokrajina divjina. Zato je dolžnost države, da pomaga kmetijstvu v taki obliki in meri, da kmetje ne bodo imeli občutka miloščine. Še posebno bi pa morali pomagati kmetom, ki se zaradi oddaljenosti ne morejo zaposliti v industriji. Če bi se preselili, bi postala pokrajina nenaseljena in neatraktivna.

Kaj vsebuje industrijski pospeševalni program?

Kaj pospešujejo?

Pospešujejo kmetije, ki so sposobne, da se razvijejo v velika in rentabilna gospodarstva. Investicije v take kmetije znašajo 20.000 do 200.000 DM. Kredit dobijo za 80 % vseh vlagan in sicer za: stroje in naprave, urejanje gospodarskih zgradb, sadilni material, preusmeritev kmetijske proizvodnje, seveda strogo v okviru regionalnega plana, za zatavljenje zemljišč (čredinski pašniki), za nakup zemlje samo v posebnih pogojih ali takrat kadar zakup ni možen. Kredit dobijo tudi za nakup goveje živine tiste kmetije, ki predelujejo krmo na več kot polovici svojih zemljišč, ali pa kmetije, ki se ukvarjajo s proizvodnjo krme na več kakor 80 % obdelovalnih površin.

Kako kreditirajo?

Prosilec kredita lahko dobi znižanje obresti le od 85 % odobrenega kredita. Znižanje obresti je 4 %. Najmanjša investicijska vrednost kjer znižajo obresti je 20.000 DM. Lastna udeležba je 20 %, pri velikih in dolgoročnih kreditih pa lahko tudi samo 15 %. Pri dolgoročnih kreditih dajejo beneficirane obresti največ 20 let. Za kredite pod 10.000 DM, kakor tudi za kredite, ki so dani za krajšo dobo kot 4 leta (pri opremi za 3 leta) niso beneficirane obresti.

POD KAKŠNIMI POGOJI?

Prosilec mora v razvojnem planu kmetije, ki ga na Bavarskem naredijo kmetijske organizacije, dokazati, da bo s pomočjo planiranih investicij v 4 letih (izjemno v 6 letih) dosegel proizvodno osnovo: to je, čisti dohodek 16.000 DM na delovno moč, ali na posestvo 24.000 DM. Dohodki iz dopolnilne dejavnosti ali kakšne obrti, ki jo ima, se gornjemu ne prišteje več kot 3200 DM. Pospeševalna osnova je začetna za leto 1974 in se zvišuje letno za 4 %. Lahko se pa v nerazvitih zaostalih področjih izjemno za 10 % zniža, v posebnih posameznih primerih pa še dodatno zniža za 5 %.

Knjigovodsko evidenco morajo voditi najmanj 10 let tako, da jo lahko kontrolirajo tudi za nazaj. Kdor misli prositi za pomoč šele leta 1974, mora že za leta 1973 predložiti izveček knjigovodskega stanja. Od leta 1975 dalje pa so potrebni že gospodarski podatki za pretekli gospodarski leti.

KDO LAHKO PROSI ZA POMOČ?

Kmetijski in gozdni posestniki, ki dobivajo glavni del dohodkov iz kmetijskih ali gozdarskih posestev in najemodajalci, ki so svoje posestvo dolgoročno dali v najem in dolgoročne investicije izvajajo za najemnike, ter najemniki, ki so vzeli dolgoročno v najem kmetijo, ki je sposobna za nadaljnji razvoj.

Pomoč dobijo tudi korporacije, združenje ljudi, ki gospodarijo s kmeti ali gozdnimi posestvi.

Gospodarji kot posamezni podjetniki morajo predložiti potrdila o poklicu oziroma morajo opraviti preizkus znanja o kmetijski proizvodnji in gospodarjenju na kmetiji. Tisti pa, ki so rojeni po letu 1953 morajo predložiti spričevalo o kmetijski kvalifikaciji ali pa predložiti potrdilo o obiskovanju določene strokovne šole ustrezne smeri.

Pomoči ne morejo dobiti kmetije in gozdni posestniki, ki jim ni osnovni dohodek kmetijstvo ali gozdarstvo (tisti posestniki, katerim živinorejska čreda prekoračuje predvidene meje) in tisti, ki se s kmetijsko dejavnostjo industrijsko ukvarjajo (piščanci, kokoši, industrijska reja prašičev, za katere krmila in osnovni material kupujejo).

Drugi dan smo si ogledali tovarno Stalit-Werk. Njihova strokovna služba se že 10 let ukvarja s problemom najboljših tal v hlevih. Gumijaste prevleke po tleh se niso obnesle, kar smo praktično videli. Boljši je stalit, ki ga tudi pri nas poznamo in staliflex. To so plošče iz posebne plastične snovi z drobno žico, ki jih vbetonirajo v stojišča. Taka stojišča so mehka, ne drsijo in so obstojna.

Ogledali smo si proizvodni proces, nato so nam pokazali nekaj kmetij, ki jih je njihova strokovna služba uredila.

Na kmetiji s 50 kravami in mlado živino smo si ogledali nov hlev in pa poskusno postrojenje — sušilnico znamke Fahr za lucerno in koruzo. Lucerno stroj reže, nato gre preko sušilnice in na koncu stiskalnica stiska posušeno lucerno v brikete. Lucerno so sušili med letom. Videli pa smo proces sušenja koruze. S posebnimi prikolicami — kontejnerji dovažajo koruzno zrnje v njiv in od tu gre sveža koruza preko sušilnice v drugo prikolico.

Sušilnica je prevozna, tako jo lahko postavijo sredi njiv, da ni toliko prevozov. Ker imajo polži in trakovi električni pogon ima sušilnica svoj generator. Računali smo stroške za kg posušene lucerne in koruze, vendar je za naše razmere to predrago. Tudi za njih bo tako sušenje na meji rentabilnosti, zato sušijo poskusno in če ne bo stroj rentabilen, ga bodo vrnili tovarni.

Še isti dan smo šli čez mejo v Švico v pokrajino Turgau — in si ogledali slapove Rena v Schaffhausnu. Ogled kmetij v Švici je pripravila kantonalna centrala za nasvetovanje kmetijstva v Weinfeldnu (Turgau).

(Nadaljevanje sledi)

(Nadaljevanje s 7. strani)

na določeno razmerje, kajti če bi do tega naziva lahko prišel vsak delavec in to takoj, potem se učenec sploh ne izplača učiti tri leta in ta čas sprejemati le nagrado. Ko pa se učenec izuči, njegov osebni dohodek največkrat ni primerljiv z OD drugih delavcev, ki pridejo do določene kvalifikacije po krajšem postopku.

Skupaj z ustreznimi službami podjetja se pripravljajo program izobraževanja za delavce, ki bodo prišli v poštev za pridobitev interne kvalifikacije. Program bo vseboval splošni in posebni del, ki ga bodo izvajali posamezni delavci podjetja na obratu Mesnine. Tečaj za pridobitev interne kvalifikacije se bo predvidoma začel v zimskih mesecih (januarja) in bo trajal približno dva meseca v popoldanskem času. Predvide-

no je, da bo program predavanj zajemal ca. 120 ur brez praktičnega dela. Obiskovanje tečaja bo za vse kandidate obvezno, ker zaradi obsega materiala drugače ne bo mogoče posameznikov prirediti k izpitu. Glede na stroške, ki jih bo podjetje imelo s tem izobraževanjem, ni odveč predlog, da se z delavci sklene pogodba, na podlagi katere bi jih vezali za določen čas v podjetju.

Priučevanje nekvalificiranih delavcev v osnovno dejavnost prav gotovo terja precej sistematičnega dela, zato bo treba v bodoče k temu pristopiti načrtneje. Čas za to so zimski meseci in pa prehod v novo leto, ki bo poleg tega terjalo še druge spremembe, ki so v zvezi z izobraževanjem in delitvijo osebnih dohodkov po analitični oceni ter učinku.

Jože Franko

Glasujmo

za popolnejšo izobrazbo naših otrok!

RAZPRAVA NA KONFERENCI ZK

Po poročilu na konferenci o dvoletnem delu, ki ga je podal sekretar OOKZ Kombinata tov. Uranjek Mile, je le-ta predlagal konferenci, da s knjižnimi darili da, skromno priznanje za dolgoletno delo in članstvo v ZK tov. Verhovšek Jaki, ki je po letih najstarejši član ZK in tov. Grm Tonetu, ki ima staž v ZK od leta 1943. Po danem priznanju se je razvila razprava, v kateri so sodelovali:

Tov. Ivančič Franc, ki je razpravljal o pomenu in ciljnih samoupravnih sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v SRS. Predlagal je, da bi kmetijske delovne organizacije, predvsem pa naše podjetje, zaradi letošnjega velikega izpada proizvodnje hmelja zaradi suše, koristile določilo o sporazumu, ki daje možnost, da se delitveno razmerje med skladi in kalkulativne osebne dohodke spremeni v korist kalkulativnih OD zaradi višje sile.

Razpravljal je tudi o uresničitvi predloga medobčinskega sveta ZK za celjsko območje o oblikovanju agroživilskega gospodarstva za celjsko območje. Menil je, da se za tako uresničitev premalo odločno zavzamemo.

Tov. Plaskan Vlado je nadaljeval razpravo o integracijskih vprašanjih v kmetijstvu celjske regije. Menil je, da se le-ta ne da doseči s političnimi pritiski. Mnenja je, da mora to postati gospodarska nuja prizadetih OD in spoznanje o potrebi sodelovanja med organizacijami. Izrazi tudi mnenje, da je vrsta zadev, ki jih je treba prej rešiti v samem kombinatu. Omenil je nizke OD, ki niso vabljeni za druge kolektive, usklajevanje interne organizacije z Ustavnimi dopolnili in drugo, kar je bilo v poročilu nakazano. Skratka za integracijsko povezovanje moramo biti vsebinsko in organizacijsko dobro pripravljene. Komunisti pa moramo biti zavzeti za uresničevanje teh upravičenih teženj.

Tov. Kač Karel je razpravljal o samoupravljanju v podjetju. Menil je, da je bilo to vprašanje v podjetju vedno prisotno. Stalno

smo iskali najboljše oblike samoupravnega dela in težili k temu, da bi samoupravni organi na vseh nivojih bili čim bolj aktivni. Tega pa nismo uspeli doseči kljub temu, da v vseh organih sede tudi člani ZK. Na nivoju podjetja, so bili samoupravni organi delovnejši kot na nivoju organizacijskih enot, zaželeno pa bi bilo aktivnejše delo od spodaj, kjer se odvija proizvodnja in od koder bi morale prihajati spodbude in predlogi za boljše delo celotnega podjetja.

Glede obveščenosti meni, da so člani ZK v podjetju obveščeni o dogajanjih iz prve roke in bi morali le-ti z ostalimi člani samoupravnih organov obveščati o vsem delovne kolektive.

O integracijskih procesih meni, da ni povzročitelja, ki bi o tem izdelal temeljite ekonomske in druge analize o upravičenosti takih povezovanj na področju kmetijstva. Vodilni v DO pa ne bi smeli biti temu ovira.

Dotaknil se je tudi aktualnega vprašanja referendum o podaljšanju samoprispevka za šolstvo v žalski občini in pozval komuniste, da le-tega podpro.

Tov. Hrušvar Alojz se je dotaknil pomembnosti informiranja delavcev. Meni pa, da kljub temu, da v njihovi enoti razpravljajo o svojih in podjetniških problemih, naletavajo na težave, ki jih delavci iznašajo zaradi nizkih OD in podražitvi življenjskih stroškov, o čemer so informirani preko javnih občil. V zvezi s tem meni, da premalo energično ukrepamo, da bi ublažili socialno diferenciacijo. Pri tem meni, da morajo spodbude od spodaj navzgor biti bolj odločne. Od pristojnih forumov je zahtevati, da se zadeve okrog stabilizacije cen hitreje razrešujejo. ZK naj bo tista sila, ki naj tako delo in rešitve pospešuje.

Glede integracijskih procesov je menil, da ni dovolj, da o tem govorimo enkrat letno, pač pa je treba na tem kontinuirano delati in zamisel čimprej realizirati.

Tov. Zigon Žarko je predlagal, da se pošlje ekonomski komisiji pri CK ZK Slovenije vprašanje o

rešitvi problema polnolastnih cen v kmetijstvu proizvodnji tako, da bi kmetijstvo prihajalo na tržišče s svojimi pridelki in izdelki po ekonomskih cenah. Družba pa naj prevzame regresiranje neposredne potrošnje življenjskih artiklov.

Tov. Križnik Veljko se v svoji razpravi dotakne dela poročila, ki se je nanašalo na finančne pokazalce, ki pa niso istovetni s fizičnim doseganjem proizvodnih rezultatov. Pove, da podatki o fizičnem obsegu proizvodnje niso še vsi zbrani. Nadalje je obrazložil konferenci dosedanje rezultate in do konca leta predvideno doseganje finančnih rezultatov, po vseh organizacijskih enotah. Dalj časa se je zadržal na problemih, ki se v podjetju porajajo zaradi težav z obratnimi sredstvi. To vprašanje nastaja predvsem zaradi tega, ker se dolžniki iz dneva v dan večajo. Pri tem meni, da bo v bodoče potrebno krčiti investicijska vlaganja, lastna sredstva pa usmerjati za potrebe obratovanja. Pri tem pa je poudaril nujno, da zmanjšujemo porabo obratnih sredstev do najnujnejše meje. Apeliral je na prodajno službo, da zbira kupce, ki so dobri plačniki.

V nadaljnjem izvajanju se je dotaknil potrebe po še uspešnejši proizvodnji in poslovnosti. S tem v zvezi pa programov dela, osebnih dohodkov, dela v več izmenah in podobno.

Na kraju je izrazil tudi mnenje, da mora ZK postati močna politična sila, ki bo kos razreševati vsa družbeno-politična dogajanja znotraj podjetja.

Tov. Pelikan Zvone meni, da v zadnjih letih uporabljamo veliko sil za razvijanje samoupravljanja in raznim delitvenim razmerjem, premalo pa smo se zanimali za še uspešnejšo povečano proizvodnjo, kar bi moralo biti osnovno vprašanje slehernega kolektiva. Pri tem meni, da je treba zaostri delovno disciplino, zboljšati odnose do imovine podjetja in podobno.

Tov. Kobe Ivan je dejal, da je organizacija ZK izgubila na ugledu, ker njena revolucionarnost in avantgardna vloga upada. Pri tem meni, da se v vrstah ZK vodi samovolja določenih članov in da ni več enakopravnih razprav, nekateri člani ZK se bojijo razpravljati in predlagati, še manj pa zahtevati v izogib posledicam in podobno. Menil je tudi, da predlogi kandidatne liste za organe OOKZ podjetja dajejo določeno garancijo za večjo revolucionarnost v vrstah ZK kombinata. Osebnostno želi, da bi ZK pridobila tak ugled, kot ga je včasih imela, tedaj ne bo več problema pristopa mladih, predvsem pa ne delavcev in kmetov v naše vrste.

Tov. Gorišek Vlado je govoril o prilagajanju organizacijskih oblik delovanja ZK znotraj podjetja. Menil je, da se morajo te oblike prilagajati organizacijskim razmeram v podjetju. Pri tem je opozoril na slab sprejem novih članov v vrste ZK v kombinatu. Dotaknil se je tudi raznih negativnih pojavov v vrstah ZK, kot so neupravičeno nerganje, borbe za položaje in podobno. Na koncu je dejal, da komunisti ne smemo biti aktivni samo pri sprejemanju sklepov, pač pa močno aktivni pri njihovem izvajanju.

Tov. Benčina Jože se je dotaknil članarine, ki je za delavce z nizkimi OD odločno previsoka. Pove primer stare članice ZK, de-

lavke s številno družino v šolah, ki kljub dobri volji ne more plačati članarine. Predlaga, da konferenca postavi višjim forumom ZK to vprašanje kot problematično.

Glede informiranosti v našem glasilu Hmeljar meni, da se preko njega informacije podajajo preveč statistično. Izrazi željo, da bi Hmeljar postal javna tribuna delavcev z rubriko Vprašanja in odgovori delavcev. V splošnem pa meni, da bi bilo potrebno o mnogih stvareh predhodno razpravljati s kolektivi na nivoju DE še preden so sprejete po samoupravnih organih. Zavedati se moramo, da imajo delovni ljudje dovolj koristnih predlogov in idej, ki bi nam vsem dobro koristili pri doseganju boljših poslovnih rezultatov in boljše politične situacije.

Glede včlanjevanja v ZK meni, da mora ZK v bodoče postati bolj revolucionarna in odločna in kadar se gre za zaščito delovnega človeka, pa tudi celo v škodo preširoke demokracije. Na koncu je predlagal, da ZK v podjetju izmeri svojo dejavnost, in ko bodo problemi v hiši rešeni, naj deluje tudi navzven.

Tov. Zlender Drago meni, da mora sprejem v ZK sloneti na prepričevanju, zato bi aktiv mladine pri podjetju vzgajal mlade preko raznih seminarjev in tečajev in šele potem se bo z njimi pogovarjal za vstop v ZK.

Tov. Jurak Božo je pohvalil poročilo sekretarja in dosedanje delo OOKZ kombinata. V nadaljevanju pa je povedal, da so se stvari v političnem pogledu premaknile naprej. Aktivnost organov ZK Slovenije in področnih forumov ZK in SZDL se je pokazala pri razreševanju problemov slovenskega kmetijstva. Stvari so danes tako čvrsto postavljene, da je vprašanje, če jih bomo vse naenkrat zmogli. Dalje je govoril o zahtevah tržišča, ki zahteva vedno več dobrih in cenjenih kmetijskih pridelkov in izdelkov.

Glede integracij meni, da je na tem precej napravljenega, da pa stvari naletavajo na razne pomsleke. Do uresničitve zamisli pa nas bo pripeljal razvoj ekonomike. Meni pa, da naj bi bil kombinat »Hmezd« nosilec teh procesov.

Tov. Kolenc Vinko je menil, da združevanje v velika podjetja zahteva veliko skupnih prizadevanj in dela, zahteva pa tudi veliko več finančnih sredstev. Glede osebnih dohodkov v podjetju ni v primerjavi z drugimi devetnajstimi podpisnicami sporazuma o delitvi dohodka in OD, je naš Kombinat nekje med zadnjimi. To je eden od glavnih vzrokov zaradi katerega so drugi indiferentni za združevanje. Glede obveščanja delavcev v kmetijski proizvodnji pa meni, da je prilično dobro speljano.

Tov. Zahrasnik Tone je pozdravil konferenco ter dal nekaj pojasnil in odgovorov na postavljena vprašanja o razpravi. Ena od osnovnih ugotovitev, ki jo je obrazložil, je bila v tem, da smo v naši družbi še vedno prenizko produktivni, nasproti temu pa vsi preveč trošimo.

V njegovem nadaljnjem izvajanju se je dotaknil vloge ZK in njene avantgardne vloge, ki jo ji hočejo nekateri odvzeti in zmanjšati njen vpliv na družbeno dogajanje, česar pa komunisti ne moremo dovoliti zaradi interesov delavskega razreda. Pove, da smo

(Nadaljevanje na 10. strani)

Suha jesen je omogočila pravočasno spravilo pridelkov, požigalcem hmeljevine pa čiščenje hmeljišč

ČEZ TRI LETA V ČRNI GORI

Na posvetovanju, ki je bilo 17. in 18. novembra v domu sindikatov na Ohridu, so bili komentirani trije referati in razloženo 17 koreferatov. Po poročilu o delu centralnega odbora ZKITJ in podelitvi priznanj smo izvolili novo vodstvo.

Pred tremi leti je bila skupščina ZKITJ v Sarajevu. Takrat so obljubili Makedonci, da bodo čez tri leta gostitelji.

Tako smo po bežnem ogledu Skopja, kjer si v mestu še vse preveč podajata roko vlegradnje in staro neurejeno, skozi Tetovo, pod zasneženimi vrhovi Šare, mimo Mavrovega jezera prispeli v s soncem obsijan Ohrid. Ob jezeru so še cvetele zadnje vrtnice, prazne ulice in čolni na suhem pa so pričali o že končani turistični sezoni.

Domača podjetja so v avli in

delno še v dvorani hotela Slavija — Orce Nikolov, kjer je bilo zborovanje, okusno uredila razstavo zaščitnih sredstev, sadja, grozdja, vin in tobaka.

Naš zbor so pozdravili predsednik občine Ohrid, predsednik DIT Jugoslavije, sekretar za kmetijstvo Makedonije in predstavnik centralnega odbora kmetijstva, živilske in tobačne industrije Jugoslavije.

Prvi dan smo poslušali povzetek referata Arturja Starca o razvoju integracij družbenega kmetijstva in o agroindustrijskem kompleksu v novjšem obdobju. Svetolik Popović pa je govoril o individualnih kmetijah v integracijskih procesih kmetijstva Jugoslavije. Od naših predstavnikov je imel koreferat dr. Franček Sunčič o sporazumu kot enem od možnih načinov povezovanja pro-

izvodnje, predelave in prodaje mesa, mleka in izdelkov z namenom doseganja boljših poslovnih rezultatov.

V debati popoldne je govorilo več naših predstavnikov, med njimi tudi inž. Butinar. Teme teh razprav so bili problemi in perspektiva izobraževanja v kmetijstvu od osnovnih šol do visokega šolstva in nepretrganega izobraževanja na delovnem mestu.

Drugi dan smo se sestali na skupščini in poslušali poročilo o delu centralnega odbora, zveze, izvršnega odbora, komisij, sekcij, republiških zvez in izdajateljskega odbora Arhiva in Ekonomike poljoprivrede.

Kratko poročilo je tudi prebral predsednik nadzornega odbora in seveda predlagal razrešnico staremu vodstvu.

Po kratki debati so podelili priznanja častnim članom, »zaslužni« člani pa so prejeli priznanja

Kljub temu, da so bili uradno napovedani ogledi znamenitosti Ohrida in nekaterih kmetijskih organizacij v Makedoniji, iz tega ni bilo nič, ker je nad 120 udeležencev zbora (skoraj polovica) odpotovalo na 5-dnevni izlet v Grčijo. Slovenci smo si najeli kombi in se na lastne stroške, saj na Ohridu nisi vsako leto, ogledali sv. Naum, izvir Črnega Drima, narodne nošnje po vaseh ob jezeru, ohridsko trdnjavo, izkopanine, stari del mesta in cerkvi sv. Klimenta in Sofije.

In še nekaj! V posezonskem času, ko mi ponujamo še kar dobro obiskane hotele s polnim komfortom in možnostmi za rekreacijo od bazena do savne ob morju za 50 din polni penzion, so nam oni zaračunali penzion v sicer praznem hotelu nizke B kategorije po 91 din. O strežbi raje molčim.

Posvetovanje smo navzoči ocenili kot zelo plodno, posebej še

(Nadaljevanje z 9. strani)

še vedno v revoluciji, da socializma še nismo ustvarili, zato je ZK jugoslovanskim narodom potrebna tako kot je bila za časa NOB, le bolj učinkovita mora postati.

Glede povezovanja kmetijskega gospodarstva v celjski regiji je mnenja, da je ena izmed ovir tudi konfiguracija terena regije ter vrsta različnih stališč, ki jih po tej in drugih vprašanjih zasledujejo področne občine.

Glede članarine v ZK pove, da se to vprašanje rešuje v pristojnih forumih in da je pričakovati, da bo članarina za delavce z nižjimi OD občutno znižana.

Tov. Uranjek Mile je povedal, da je bilo sodelovanje med družbeno-političnimi organizacijami v podjetju v minulem obdobju zelo dobro. Glede organizacijske oblike ZK je menil, da naj to vprašanje razčisti bodoča konferenca. Takega mišljenja je bil tudi tov. Toman.

UKREPI — UKREPI

Komisija za zaščito delovnih dolžnosti objavlja v smislu 53. člena Pravilnika o odgovornosti delavcev delovne skupnosti ukrepe, ki jih je izrekla kršilec delovne dolžnosti.

1. ŠTERN MAKSU, roj. 21. 7. 1939, na delovnem mestu laborant, zaposlenemu v DE Mleko, je izrečen

ZADNJI JAVNI OPOMIN

zaradi vinjenosti na delovnem mestu in večkratnega nepravilnega izostanka z dela.

2. URATNIK VLADU, roj. 10. 12. 1921, na delovnem mestu skladiščnik, zaposlenemu v DE Kooperacija, je izrečen

ZADNJI JAVNI OPOMIN

zaradi malomarnega poslovanja na delovnem mestu.

3. TERZAN MIHAELU, roj. 25. 7. 1932, na delovnem mestu pospeševalec, zaposlenemu v DE Kooperacija, je izrečen

JAVNI OPOMIN

zaradi malomarnega poslovanja v pomožnem skladišču Letuš in v skladišču Braslovce.

4. VAUKNER STANKU, roj. 26. 8. 1921, zaposlenemu v Mesninah v razsekovalnici I. je izrečen

ZADNJI JAVNI OPOMIN

zaradi večkratne vinjenosti na delovnem mestu ter grobega in

nevljudnega obnašanja nasproti sodelavcu.

5. GROBELSEK FRANCU, roj. 17. 12. 1949, delavcu, zaposlenemu v obratu Mesnine, je izrečen

JAVNI OPOMIN

in povrnitev škode obratu Mesnine v znesku din 299,65, zaradi tega, ker je dne 13. 9. 1971 nepremišljeno obesil okrog vratu kos kože sodelavcu, ki se je zaradi tega poškodoval in je bil 14 dni v bolniškem staležu.

6. LAZNIK MIHAELU, roj. 9. 9. 1936, na delovnem mestu hlevar, zaposlenemu v obratu Mesnine, je izrečen

ZADNJI JAVNI OPOMIN

ker si je v noči od 7. na 8. 10. 1971 imel namen prisvojiti ca. 24 kg raznih mesnih izdelkov.

Opomba:

Komisija je za navedeno kršitev delovne dolžnosti, ki jo je storil Laznik Mihael, smatrala, da bi bil edini pravičen ukrep izključitev iz delovne skupnosti, vendar se je po vsestranski pročitvi zadeve in z ozirom na težak socialni položaj kršitelja odločila za izrek zadnjega javnega opomina.

Komisija za zaščito delovne dolžnosti.
Predsednik
S. Medenjak

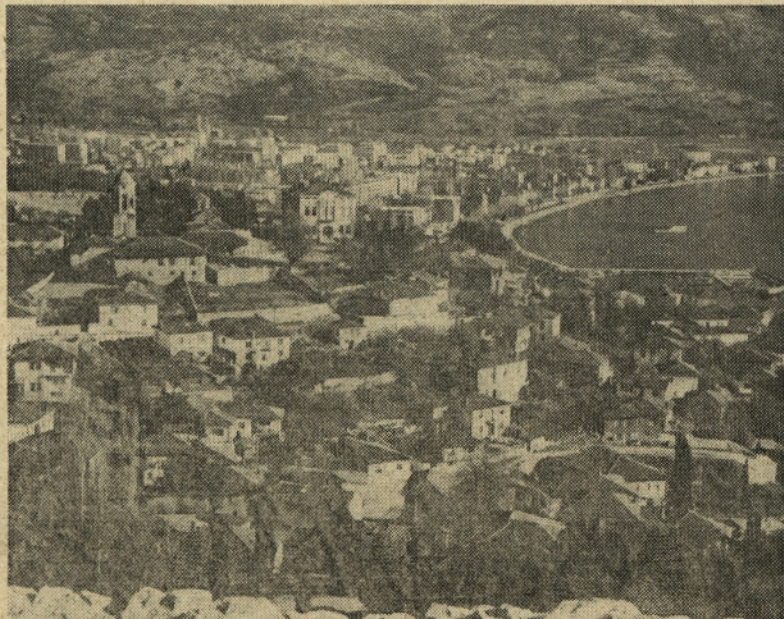
Med ogledom ob Ohridskem jezeru smo se večkrat ustavili

po sistemu »ja tebi, ti meni« in pri tem sploh pozabili na številne zaslužne člane, ki nimajo donečih akademskih naslovov.

Sledil je še izbor novega vodstva, ki bi seve naj delalo vsaj tako plodno v naslednjih treh letih do srečanja v Črni gori, kot je dosedanje.

zato, ker bodo z zaključki le-tega seznanili predsednika zveznega izvršnega sveta. Ves material smo prejeli lepo vezan v dveh brošurah.

Skozi Bitolo, Skopje in Niš sva se s Francem iz Krškega 1270 km s Simplon ekspresom že v 29 urah vrnila domov. Vy

Ohrid — biser Makedonije, naš gostitelj — v jesenskem soncu

Z DKIT ŽALEC PO SOVJETSKI ZVEZI

(1. nadaljevanje)

Po ogledu Petrodvorca smo se po izdatni večerji (jezik v želatini, pečene baltiške ribe, pire krompir in omaka z graham, da o vodki in vinih molčim) ob 23,20 odpeljali s spalnikom z moskovske postaje, ki je ena izmed petih leningrajskih železniških postaj, proti Moskvi. Vlak je drvel skozi noč, ki nam je le dala slutiti širjavo in brezove gozdove. S porajajočim se dnem so se razkrila širna polja, velike črede konj in govedi ter vasi enotnih gradenj, na katerih je v nebo štrlela vsaj ena televizijska antena. (V Sovjetski zvezi ne plačujejo naročnine za TV).

potekalo nemoteno v uradih in tudi voda, plin, elektrika in kanalizacija so delali brezhibno. Na Puškinovem trgu smo si ogledali spomenik Puškina, tiskarno Izvestij, ki vrže dnevno 8 milijonov izvodov. Med naštetimi stavbami je še bil zanimiv planetarij, zoološki vrt, trg vstaje, vojna akademija, samostan iz 16. stoletja, v katerem je živel prva žena Petra Velikega. Izpred univerze Lomonosova je lep razgled čez reko Moskvo na 180 ha velik športni park s stadionom Lenina in še s 130 športnimi objekti. Zanimiva je tudi zgradba cirkusa s srebrno kupolo. Na univerzi Lomonosova je 17 fakultet, 3

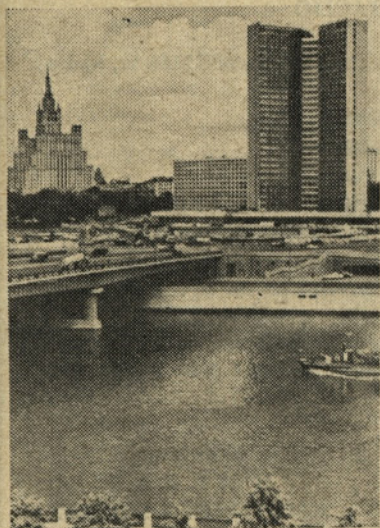

Nova palača v Kremlju ima v dvorani pod zemljo 6.000 sedežev

Točno po voznem redu smo prispeli v Moskvo. Dež. Hotel Inturist. Razmestili so nas po nadstropjih od 10. do 17. Ob 9. uri smo se odpeljali na ogled mesta in si kar med vožnjo ogledali hotel Moskvo, Leninov muzej, Trg revolucije, hotel Metropol, spomenik Deržinskega, politehnični muzej, hotel Rusija, ki ima 6.000 ležišč, vojno akademijo, panoramo Kremlja s pomola Morisa Toresa, Rdeči trg, Cerkve Vasilija Blaženega, ki jo je dal zgraditi Ivan Grozni v čast zmage nad Tatarji in smo si jo žal podrobneje ogledali zaradi pomanjkanja časa le od zunaj. Arhitektonsko je čudovito delo in ima 9 kupol kljub temu, da jih je Ivan Grozni želel le 8. Po končani gradnji so graditelje oslepili, da ne bi zgradili še kje druge podobne lepote. Peljali smo se še ob reki Moskvi skozi stari del mesta, videli Bolšoj teater, ki je bil zaprt zaradi priprav na gostovanje Madžarov, Centralno otroško gledališče, ulico Gorkoga. V tej ulici so postavili 60 velikih stavb več metrov zaradi razširitve ulice tako, da je delo v njih

muzeji, telovadnice, bazeni, vse za 40.000 študentov, ki tu študirajo od 4,5 do 6 let. 75 % študentov sprejema državno štendijo, ki znaša 35—50 rubljev (500—750 N-din). Univerza ima študentski dom za 7000 študentov, ki plačajo za stanovanje 3,5 rublja mesečno. Hranijo se tudi tam za male denarje. Biblioteka Lenin ima 27 milij. knjig.

Moskva se razteza na 500 m² in ima 7 milijonov prebivalcev. V njej zgradijo vsak dan 350 novih stanovanj in rekonstruirajo po cele ulice. Pred revolucijo je imela cela Rusija 28.000 zdravnikov, danes pa jih ima samo Moskva 29.000. Vsi prebivalci SZ imajo brezplačno in dobro urejeno zdravniško pomoč in nego. Do osmih let službene dobe odtegujejo del OD zaposlenim, ki so v bolniški, po osmih letih pa nič več. Porodnice nastopijo dopust 56 dni pred porodom in ga še imajo 56 dni po porodu. Če želi mati ostati pri otroku, lahko ostane 1 leto doma. Za ta čas sicer ne dobiva plače, ima pa priznano delovno dobo.

Pogled čez Moskvo na palačo SEV in hotel Ukrajina v ozadju

Spomenik pred vhodom na stalno gospodarsko razstavo in za njim TV stolp

Ce ima mati nad 5 otrok, ima vse brezplačno, po 65. letu pa dobi pokojnino.

Zanimivo je, da imajo v Moskvi tudi dve akademiji za duhovnike in da je v mestu aktivnih še 40 cerkva.

V mestih nimajo individualnih gradenj, le-te pa so izven mest. Za prodajo pa jih serijsko gradijo podjetja. Za hišo dobi delavec kredit na 25 let, 40 % pa mora plačati takoj.

Delavci delajo od 8.—16. in imajo vmes 1 uro za kosilo, uradniki pa od 9. do 18.

Popoldne ob 14. smo si ogledali televizijski stolp, ki je visok 533 metrov, poleg njega pa še dela nov TV center »Ostankino«.

Sam TV stolp osvetljuje z dveh strani po 144 žarometov. Stolp ima v višini 370 metrov 3 vrteče se restavracije, zlato, srebrno in bronasto. Enakih barv so bile tudi obleke neprijaznega oseba.

Kot da bi raketa pri vzletu okamenela,

je spomenik osvajačem vesolja, ki je ves obdan s ploščami iz titana. Poleg spomenika urejajo muzej kozmonavtike.

Na stalni razstavi gospodarskih dosežkov, ki meri 211 ha in ima nad 70 paviljonov, smo si ogledali le paviljon Kozmos, v katerem so razstavljene makete vseh satelitov in vesoljskih ladij, ki jih je SZ poslala v vesolje, v naravni velikosti. Med vožnjo po razstavi smo videli nekaj paviljonov v značilnem narodnem slogu posameznih republik. Najprej je bila v njih razstava gosp. dosežkov republik, sedaj pa so v njih razstave po panogah gospodarstva.

V okrogli kinodvorani z 11 platni in prav tolikimi zvočniki smo si ogledali turistične propagandne filme o naravnih lepotah Sovjetske zveze. Tehnika predvajanja teh filmov okrog nas je bila za vse pravo doživetje.

(Prihodnjič: Se Moskva in Kiev)

NOVOLETNE ČESTITKE DA ALI NE?

V Delu sem zadnjič prebral, da je upravni odbor ljubljanske Lesnine sklenil, da podjetje ne bo pošiljalo nobenih čestitk in nobenih daril poslovnim partnerjem za Novo leto. Tako se je odločil tudi kolektiv ladjedelnice v Splitu, po tej poti pa bodo krenila še nekatera podjetja.

Kar pogledjmo, koliko delovnih ur gre v nič s pripravami imenikov partnerjev, ki morajo prejeti čestitke, koliko denarja gre za čestitke in darila, za znamke in kakšna je zamera, če nekoga izpustimo, ter koliko energije nas stane, ko se skušamo po Novem letu opravičiti z raznimi zvečinami za lase privlečenimi izgovori. Poštarji pred prazniki res trpijo, toda to je njihov kruh. Prav tako masno zaslužijo razni izdelovalci vsemogočih čestitk od solidnih do odvratno kičastih.

Nihče še ni izračunal koliko milijard zapravimo v Jugoslaviji,

pa tudi v našem podjetju še ni bilo slišati vsote, ki jo izdamo na račun stare miselnosti, da se bomo pač zamerili tistim, ki čestitke ali darila ne bodo prejeli. Po drugi strani pa se na marsikateri mizi nabirajo kupi neprebranih čestitk.

Imam tri predloge in morda ne bo zamere če jih povem.

Denar, ki ga nameravamo porabiti za čestitke, nakažimo skladu za gradnjo šole in spomenika NOB v Cerknem. Ta isti denar lahko uporabimo prav tako v humane namene, če ga nakažemo naši sindikalni podružnici za novoletno obdaritev otrok delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki. Prav tako bi bil ta denar uporabljen s pridom, če bi ga nudili na razpolago kateri koli organizaciji, ki dela pod okriljem kombinata, ali pa tudi za šport in rekreacijo (Golte, kegljanje idr.) naših članov.

Vy

Dedek mraz že trka

Ko odhajata oče in mati na vsakodnevno delo in puščata otroke same doma ali jih vodita v lepem in slabem vremenu v vzgojno varstvene ustanove, k starim mami, teti in drugim varuhom, dežuje na kupe obljub otrokom. Vse te obljube slone na zahtevah staršev, ki nalagajo otrokom dolžnosti pridnosti, uboganja in podobno. V zadnjem četrtletju tj. pred začetkom zime jim že govorimo o dobrohotnosti Dedka Mraza, o darilih in podobno.

Otroci vse te obljube zbirajo in pričakujejo njihovo uresničenje. Težko čakajo Novega leta dan, še bolj pa obdaritve in poleg priznanj, ki jih jim bodo nudili starši, pričakujejo tudi neko javno priznanje. Tako javno priznanje za njihovo samoto preko celega leta, ko morajo živeti cele dneve ločeno od njih, upravičeno pričakujejo od kolektivov, kjer njihovi starši delajo in ustvarjajo dobrine sebi in naši širši družbeni skupnosti.

S skromnimi priznanji, ki jih bomo javno dali našim malčkom, pa ne dajemo priznanja samo njim, pač pa tudi njihovim staršem, ki so v nenehakopravnem položaju v primerjavi z delavci, ki nimajo majhnih otrok, ki jim poleg dela ni treba vsak trenutek prebiti na delu, misliti in skrbeti, kaj se z malčki dogaja, predvsem tistimi, ki nimajo sreče, da bi bili v vrtcih, šolah, pri starih mamah, tetah in drugih. Najbolj so pri

tem prizadete matere — delavke z nizkimi OD in drugimi neurejenimi življenjskimi razmerami.

Kakor vsa zadnja leta bo v našem podjetju tudi letos vprašanje finančnih sredstev, ker ni podjetniških virov za te namene. Tudi lansko leto je bilo na tem mestu tako rečeno in zapisano pod naslovom »Dedek Mraz na sindikalnih sankah.« In res, sindikalne podružnice niso razočarale malčkov. Tudi letos naj sloni organizacijsko in finančno celotna akcija obdaritve otrok naših delavcev na sindikalnih podružnicah.

Malčkov tudi letos ne smemo razočarati. Prvi dinar za te namene naj bo sindikalni, naslednjega pa poiščimo v organizacijskih enotah za namene drobnih potreb, počistimo dvorišča odpada. Ne nazadnje, tudi individualno zbrani dinar bo dobrodošel. (Nadaljevanje na 12. strani)

OBVESTILO

o podalšanju registracije motornih in priklopnih vozil
za leto 1972

I.

Po določitih pravilnika o registraciji motornih in priklopnih vozil so dolžni vsi lastniki motornih vozil (osebni in tovorni avtomobili, traktorji, tovarne in traktorske prikolicе, motorna kolesa), ki jim je do 31. 12. 1971 potekla veljavnost prometnega dovoljenja, podaljšati redno registracijo za leto 1972.

II.

Podaljšanje registracije motornih in priklopnih vozil bo opravil oddelek za splošne zadeve in družbene službe SO Zalec v času od 6. 12. do vključno 24. 12. 1971 vsak dan, razen sobote od 9. do 15. ure in v sredah od 14. do 17. ure po naslednjem razporedu:

1. Krajevna skupnost	ANDRAŽ	
Krajevna skupnost	PONIKVA	
Krajevna skupnost	GALICIJA	dne 6. 12. 1971
Krajevna skupnost	GOTOVLJE	
Krajevna skupnost	LETUS	
2. Krajevna skupnost	BRASLOVČE	
Krajevna skupnost	VINSKA GORA	dne 7. 12. 1971
Krajevna skupnost	TRNAVA	
3. Krajevna skupnost	PETROVČE	
Krajevna skupnost	LIBOJE	dne 8. 12. 1971
Krajevna skupnost	SEŠČE	
4. Krajevna skupnost	GRIZE	
	GOMILSKO	dne 9. 12. 1971
5. Krajevna skupnost	TABOR	
	VRANSKO	dne 10. 12. 1971
6. Krajevna skupnost	PREBOLD	dne 13. 12. 1971
7. Krajevna skupnost	POLZELA	dne 14. 12. 1971
8. Krajevna skupnost	ŠEMPETER	dne 15. 12. 1971
9. Krajevna skupnost	ŽALEC	dne 16. 12. 1971
		dne 17. 12. 1971
10. AVTOPREVOZ ŠEMPETER		dne 20. 12. 1971
11. Kmetijski kombinat		dne 21. 12. 1971
»HMEZAD« Zalec		dne 22. 12. 1971
		dne 23. 12. 1971
		dne 24. 12. 1971

Zamudniki, ki iz opravičenih razlogov ne bodo mogli podaljšati registracije v rednem času, pa lahko to storijo od 5. 1. 1972 do 30. 1. 1972 samo v uradnih dneh.

Registracija motornih in priklopnih vozil bo v prostorih SO Zalec (II. nadstropje, soba št. 54).

Vsa pojasnila in tiskovine v zvezi s podaljševanjem registracije motornih in priklopnih vozil dobite vsak dan v sprejemni pisarni SO Zalec.

Pripominjamo, da bomo neregistrirana vozila, za katera v 30 dneh po preteku veljavnosti prometnega dovoljenja ne zahtevate podaljšanja registracije, črtali iz evidence in odvzeli registrske tablice.

Referent za promet:
Milko Medvešek

(Nadaljevanje z 11. strani)

Sindikalne podružnice naj pravočasno podzamejo vse, da stečejo predpriprave in zvedo za vires financiranja.

Glede programov prireditve se povežite s področnimi šolskimi in vzgojno varstvenimi ustanovami in jih prosite za sodelovanje (recitacije, oprema za Dedka Mraz ipd.).

Obdaritev naj bo primerna in praktična ter prilagojena večini otrok. Ne sme manjkati tudi dobrot, ki se jih malčki najbolj veselijo. Pri vsem tem moramo biti pravični, da ne bi malčki občutili razlik.

Otroci, tudi naprej bodite pridni, se pridno učite in ubogajte in Dedek Mraz bo prišel v delovno enoto, kjer delajo vaši starši.

F. Ivančič

OGLAS

Ugodno prodam skoraj nov obračalni plug Herold in sušilnico hmelja Lorber.

Geršak Maks
Založe 6
Polzela

Mešalnica močnih krmil v Žalcu sprejme takoj na delo za nedoločen čas (stalno delo) 4 nekvalificirane delavce.

Prodajam dobro ohranjeno 6 m² Lorberjevo sušilnico.

Drča Vinko
Grajska vas 18
Gomilsko

KONFERENCA AKTIVA ZMS PRI KK »HMEZAD« ŽALEC VABI VSE MLADE KOMBINATA IN TUDI OSTALE MLADINCE, DA SE UDELEŽIJO MLADINSKEGA PLESA, KI BO 25. 12. 1971 OB 19. URI V DVORANI KOMBINATA.

TIROLSKI JONATAN NE GRE V DENAR

Južni Tirolci so zaskrbljeni, ker njihov sloveči jonatan na trgu ne dosega več ustrezne cene. V nasadih imajo kar 95 % jonatana.

Srednješibkih (M IV, M VII in MM 106) podlog imajo malo in z njimi tudi malo izkušenj. Na podlagi M IV so plodovi jonatana lepo obarvani in debeli in jih na nobeni drugi podlagi ne prekašajo. Trpežnost plodov pa je odvisna od časa obiranja ne pa od podlage.

LETOS PO VOJNI NAJVEČ PŠENICE

Leto 1969. je zaslovelo kot najbolj donosno za pšenico. Letošnja žetev pa jo je prekosila kar za 15 %. Vzrok temu je bilo izredno ugodno vreme in pravočasno

Dež o božiču
vzame ozimino kmetiču.

O Tomažu vetra suho petje,
suha pomlad, sušno poletje.

IZREKI

Udari se po glavi ali po hrbtu,
povsod boli.

Žlahta je raztrgana plahta, ki
se pa ne da zašiti.

December leto zaključuje,
obeta se nam nov obrok,
ves svet Silvestra pričakuje
in v novo leto — srečen skok.

OGLAS

Prodajam 18 arov veliko stavbno parcelo v k. o. Male Braslovče ob asfaltni cesti. Vprašajte v uredništvu Hmeljarja.

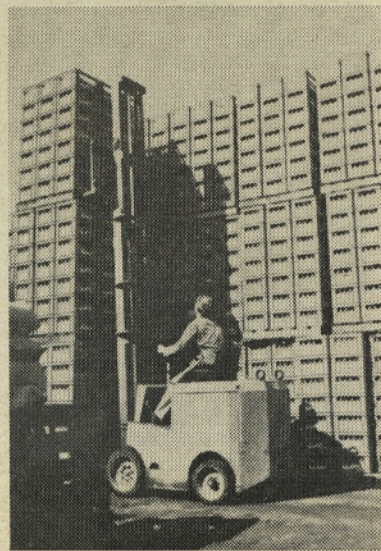
opravljeni agrotehnični ukrepi. Največ je nasula kakovostnega zrnja pšenica v Vojvodini, kar 38,9 q na ha, v Srbiji 31,5 q, v Hrvaški 30,3 q in v Sloveniji 26,5 q na ha, najmanj pa v Bosni in Hercegovini 20,1 q na ha.

Poleg pšenice pa so v Srbiji dobro obrodile sončnice in sladkorna pesa.

NA FINSKEM 27,5 % KRAV POD KONTROLO

Povprečna čreda pod kontrolo mlečnosti je štela okrog 7 krav. Krave pod kontrolo so dale v povprečju 4.518 kg mleka s 4,4 % tolšče.

Skupna količina namolženega mleka je padla za 5 %, kar je posledica uspešne lanske akcije klanja krav.

V polnilnici Sinalco so za zimsko zložili prazno embalažo

KOMBINAT »HMEZAD« ŽALEC DE ŠMARJE

razpisuje po sklepu sveta
delovne enote

JAVNO LICITACIJO

za prodajo rabljenih kmetijskih strojev in priključkov, ki bo po naslednjem razporedu:

- 10. 12. 1971 ob 7. uri PE Kozje
- 10. 12. 1971 ob 11. uri PE Bistrica
- 10. 12. 1971 ob 13. uri PE Imeno
- 11. 12. 1971 ob 7. uri PE Šmarje — Jelšin grad
- 11. 12. 1971 ob 10. uri PE Pristava — dvorišče
- 11. 12. 1971 ob 12. uri PE Rogaška — ekonomija

Kmetijski stroji in druga oprema so na ogled na navedenih poslovnih enotah en dan pred prodajo.

Interesenti, ki se želijo udeležiti licitacije, morajo pred pričetkom položiti 10 % varščine od izklicne cene predmeta, ki ga želijo licitirati.

Šmarje, dne 2. 12. 1971

Kombinat
H M E Z A D
KMETIJSTVO ŠMARJE
Šmarje pri Jelšah

Blažena Pugelj, dipl. ing. agr.

KAKO BOMO GNOJILI V HMELJIŠČIH

Vsako leto, ko izdelujemo gnojilne načrte, razmišljamo, kako bi povečali rodovitnost v tleh ali jo vsaj obdržali, da bodo rastline čim boljše izkoriščale gnojila. Zato je treba ustvariti ugodne pogoje v tleh, ki jih bomo dosegli s primerno in pravočasno obdelavo tal. Tako v jeseni v globino obdelano in (vsako tretje leto) prerahljano zemljo mraz pozimi razdrobi. Voda, ki bi sicer zastajala v zgornjih plasteh, bo odtekala v nižje sloje, zrak bo izpolnil prazne prostore, mikroorganizmi se bodo ugodno razvijali in korenine bodo nemoteno globlje prodirale. Take pogoje v tleh lahko napravi temeljna jesenska globoka obdelava. Pa tudi pravočasna spomladanska obdelava ima zato svoj pomen.

Hranila, ki pridejo z gnojili v dobro pripravljeno zemljo, so rastlinam lažje dostopna in rastline jih bolje izkoristijo.

Kakor vsako leto, tako smo tudi letos analizirali večje število vzorcev zemlje iz hmeljskih nasadov. Na podlagi rezultatov analiz smo izdelali predloge za gnojenje v hmeljiščih.

Z ozirom na zalogo fosfora (P_2O_5) ni kalija (K_2O), ki smo z analizo tal določili v mg/100 gr zemlje, smo razvrstili tla v 3 skupine:

- I. skupina 0—20 mg P_2O_5 in K_2O v 100 gr tal
- II. skupina 20—30 mg P_2O_5 in K_2O v 100 gr tal
- III. skupina nad 30 mg P_2O_5 in K_2O v 100 gr tal

Hmeljske nasade, ki so v prvi skupini (0—20 mg P_2O_5 in K_2O), bomo gnojili:

- ali mešanim gnojilom $P : K = 15 : 20$
- ali s superfosfatom in kalijevo soljo

V mešanem gnojilu $P : K = 15 : 20$ je fosfor v dveh komponentah : polovico v fosfatu (17 %) polovico v mikrofosu (28—30 %).

Mikrofos je bazično fosforno gnojilo, vsebuje 28—30 % P_2O_5 , od katerega je 40 % P_2O_5 topnega v citrinski kislini, 60 % P_2O_5 pa v mravljinčni kislini. To gnojilo pridobivajo z mletjem surovih fosfatov, zato se lažje topi v kisli in slabo kisli reakciji. Vsebuje tudi ca. 25 %

delujočega apna (CaO), 1—2 % magnezija in manjše količine mikroelementov.

Mešano $P : K 15 : 20$ gnojilo priporočamo le za kislja tla, kjer je kislost oziroma pH 5,5—6,5, predvsem pa za tla, kjer je pH nižji od 5,5 in kjer so tla dobro humozna.

Z mešanim gnojilom $P : K 15 : 20$ bomo gnojili v zimskem času od novembra do marca in sicer s 600—800 kg gnojil na ha.

Na nevtralnih tleh, kjer je reakcija tal pH 6,5—7, bomo gnojili s superfosfatom (17 %) in kalijevo soljo (40 %). Gnojila bomo potrosili pred rezjo v marcu in aprilu in sicer 500 do 800 kg superfosfata na ha in 250 do 300 kg kalijeve soli na ha.

Med vegetacijo bomo gnojili s KAN (v maju, juniju in juliju), po potrebi in navodilih.

Tisti pridelovalci hmelja, ki nimajo analizirane zemlje iz hmeljišč, lahko gnoje kot z mešanim gnojilom $P : K$ ali superfosfatom in kalijevo soljo ali s kompleksnim gnojilom $N : P : K, 8 : 16 : 22$. S tem gnojilom trosite spomladi pred rezjo, kjer so bila hmeljišča strojno obrana in v tem letu ne bodo pognojena s hlevskim gnojem, ali takoj po rezji, kjer so bila hmeljišča strojno obrana in v tem letu ne bodo pognojena s hlevskim gnojem, ali takoj po rezji, kjer so bila hmeljišča obrana ročno. Na hektar priporočamo 500 do 800 kg nitrofoskala.

Hmeljske nasade druge skupine, kjer so tla dobro oskrbljena s hranili, 20—30 mg P_2O_5 in K_2O na 100 gr tal, bomo gnojili z nitrofoskalom $N : P : K 17 : 8 : 9$ in sicer s 1000 kg gnojila na ha. Gnojili bomo med vegetacijo v treh obdobjih in sicer: v maju, juniju in juliju. Točnejše roke za gnojenje bomo prilagajali razvoju hmeljske rastline in vas obveščali z navodili v času vegetacije.

Hmeljske nasade, ki jih uvrščamo po analizi zemlje v tretjo skupino (nad 30 mg P_2O_5 in K_2O v 100 gr tal (bomo gnojili z nitrofoskalom $N : P : K 17 : 8 : 9$ in sicer s 700 kg na ha. Gnojila bomo raztrosili v dveh obdobjih v maju in juniju. V juliju bomo gnojili še s KAN. Gnojila bomo trosili na široko med vrstami. Ker

so gnojila v granulirani obliki in so počasneje topna, jih je nujno potrebno zabraniti.

S hlevskim gnojem gnojimo v nasadih vsako drugo leto in sicer z najmanj 400 q na ha. Hlevskega gnojila v hmeljiščih ni popolnoma zamenariti. Tudi brez hlevskega gnojila lahko rastline normalno prehranimo. Vendar ima hlevski gnoj snovi in lastnosti, ki jih razen z zeleno organsko snovjo težko nadomestimo. Poleg tega da hlevski gnoj v tleh popravlja fizikalne lastnosti (poroznost, zračnost, zadržuje vlagu v tleh), oskrbuje tla in rastline z mineralnimi hranili, predvsem z mikroelementi, ki jih je v hlevskem gnoju več kot v mineralnih gnojilih. Poleg tega še oskrbuje tla in v tleh živeče mikroorganizme z organsko snovjo. Zato priporočamo gnojiti hmeljske nasade vsaj vsako drugo leto tudi s hlevskim gnojem. Hlevski gnoj trosimo pred temeljno obdelavo hmeljišč.

Zemljišča, ki jih izbiramo za obnovo nasadov so navadno s hranili že oskrbljena. Hranila se v teh tleh gibljejo navadno v mejah od 2—15 mg na 100 gr tal. Za gnojenje teh površin se odločamo na podlagi analize zemlje. Priporočamo založno gnojenje in sicer od 800 do 1500 kg fosfornih in 300 do 600 kg kalijevih gnojil. Zato potrosimo polovico gnojil pred oranjem, z drugo polovico pa pognojimo na brazdo. Z gnojenjem na zalogo pred oranjem najlažje spravimo gnojila tudi v globlje sloje. Korenine črpajo hranila tudi iz globljih plasti. Hranila se vsa ne izpirajo. Fosfor prehaja zelo počasi (po cm) v globlje sloje.

Če je na razpolago hlevski gnoj, gnojimo pred oranjem še s 300 q hlevskega gnojila po hektaru. Med rastjo gnojimo nove nasade še z 250 kg 25 % dušičnega gnojila, katerega razdelimo v 3 obroke. Pred pripravo zemlje za nov nasad je podrahljanje do globine 50 cm priporočljivo, na težkih tleh pa obvežen ukrep. V koliko so tla že pripravljena za saditev in so težka, naj se površina prerahlja po prvem letu rasti.

Na tako pripravljenih zemljiščih bo hmelj dobro uspeval.

Janko Petriček, dipl. inž. kemije

Uporaba hmelja in hmeljskih preparatov v pivovarstvu

Ze pred našim štetjem so uporabljali poleg ječmena hmelj kot surovino pri kuhanju piva. Ze takrat so poznali lastnosti hmeljskega storžka, da vsebuje plemenite grenke snovi, ki dajo pivu značilen in prijetno grenak okus. Najvažnejša naloga hmelja je ne samo dati pivu določeno grenčično vrednost, ampak ga tudi konzervirati. Hmeljski storžek vsebuje namreč poleg antocianogenov, ki obarjajo lahko se razkrajajoče beljakovine ječmena oz. slada tudi smole in kisline (alfa in beta kisline, ki že v majhnih koncentracijah ustavijo razvoj pozitivnih bakterij. Taninske snovi (antocianogeni) vplivajo na stabilnost in na karakter piva, ne vplivajo pa na aromo. Važno za kvaliteto piva je predvsem harmoničnost okusa, barva in obstojnost pene.

Hmelj kakor tudi iz hmelja pridobljeni preparati (hmeljski ekstrakti in hmeljski koncentracije) so za pivovarstvo najdražja surovina, ki je po svojih kemičnih sestavinah in po svojem učinku tako raznolika, da še danes po-

vzroča razne probleme tako v znanosti, kakor tudi v praksi. Ker se v zadnjem času porajajo vprašanja o uporabi in ocenitvi hmelja in hmeljskih preparatov, bomo v naslednjem sestavku poskušali pojasniti probleme v zvezi s tem.

Pri ocenjevanju kvalitete ali uporabnosti hmelja za pivovarstvo, upoštevamo predvsem analitske kriterije kot so grenčice, tanin, eterična olja, voda in pa zunanje znake, kot so obiranje, zračenost storžka itd. Še nedavno, pa tudi še deloma danes kupujejo pivovarne samo po (zunanjih) organoleptičnih kriterijih, po brvi in aromi. To pa je z ozirom na današnje znanje o kemičnih sestavinah hmelja pomanjkljivo in napačno. Hmeljska olja so eterična olja, ki sestojijo približno iz 80 % mircena, humulena, beta kariofilena, farnesena in drugih. To so nosilci arome in imajo vrelišča med 150—170°C, ter se lahko hlapljujeva z vodnimi parami, zato tudi pri kuhanju sladice večinoma izhlapijo iz tekoče faze. Med

eteričnimi olji v hmelju je mircen tista komponenta, ki ima najbolj penetranten vonj in ga je mnogo v tistih sortah hmelja, ki imajo velik odstotek grenčičnih snovi. Vendar pa ima ta sestavina od vseh drugih sestavin hmeljskega olja najnižje vrelišče in zato je razumljivo, da imajo piva varjena s hmeljem visoke grenčične vrednosti pri degustaciji enako ali pa celo boljše oceno, kot piva, ki so varjena s takimi imenovanimi fino-aromatskimi hmelji majhne grenčične vrednosti. Glede dozacije hmelja prevladujejo še vedno napačni nazori — staro varilniško pravilo trdi, da je tisti hmelj najbolj, ki ga lahko največ dodamo, da dobimo fino grenčico v pivu. Takšno napačno mnenje nastane le, če doziramo hmelj po teži ne pa po njegovi efektivni grenčični vrednosti, ali pa če dodamo en del hmelja šele v zadnji fazi — torej pozno. Razumljivo je, da je pivo, varjeno s hmeljem visoke grenčične vrednosti mnogo bolj grenko, kot pivo varjeno s hmeljem fine arome in nizke grenčične vrednosti

(npr. žateški hmelj). Tudi to je problematično, če doziramo hmelj v dveh, treh ali več obrokih, saj nastanejo pri tem vsakokratne izgube grenkih snovi. Če pa doziramo hmelj prav v zadnji fazi kuhanja, je premalo časa na razpolago, da bi izhlapele vse nezaželenne komponente hmeljnih olj. Procesi raztapljanja, absorpcije in izločanja so tako komplicirani, da še danes niso povsem pojasnjeni. Omeniti pa moramo dejstvo, da nekatere pivovarne dodajo celotno količino hmelja oz. celotno količino ekstrakta **naenkrat** in sicer 70—80 minut pred koncem. V tem primeru ni opaziti poslabšanja kvalitete.

Iz navedenega sledi: s hmeljem z visoko grenično vrednostjo (Northern Brewer idr.) je mogoče variti kvaliteto, prav tako dobro pivo kot s hmeljem nizke grenične vrednosti in fino armo. Pogoji zato so pa:

1. doziranje hmelja na podlagi resnične grenične vrednosti hmelja,

2. dovolj dolg čas trajanja kuhanja s hmeljem in

3. zanesljivo odvajanje kondenzatov iz varilnega kotla. V kondenzatu se nakopičijo hlapna hmeljna olja, ki oksidirajo in tvorijo smole ter naknadno pokvari okus piva. Pri izbiri hmelja mora pivovarnar gledati ne toliko na ceno kakor na porabo hmelja, da doseže enako grenično vrednost piva. Glavno je ekonomski izračun: če porabi npr. pivovarna z letno proizvodnjo 100.000 hl namesto 20.000 kg hmelja z grenično vrednostjo 5,8 samo 14.200 kg hmelja z grenično vrednostjo 8,2 za **enako grenično vrednost piva**. Cena obeh vrst hmelja pa je enaka (y), je jasno, da znaša prihodek 5.800 xy.

Če si hočemo zasigurati racionalno doziranje hmelja in enakomerno grenično vrednost piva, moramo od časa do časa kontrolirati v laboratoriju grenično vrednost hmelja, ki ga uporabljamo pri varjenju in pa vsebino isohumulona v pivu samem. Končno je potrebno prekiniti z zastarelo prakso doziranja hmelja po občutku in po teži.

Grenična vrednost hmelja nastane vsled raznih pretvorbenih produktov hmeljnih smol, ki sestojijo po najnovejših analizah iz najmanj 35 kemično različnih grenkih snovi z različno grenično močjo.

Z ozirom na veliko število grenkih sestavin v hmeljnih smolah se zdi na prvi pogled nemogoče z analizo določiti tisto količino hmelja, ki je potrebna, da dobimo zaželeno grenično vrednost piva. To je pa vendar mogoče zaradi tega, ker obstaja odvisnost med določenimi frakcijami hmeljskih smol in njih grenično močjo. To grenično moč pa izražamo kot grenično vrednost, ki jo izračunavamo iz Wöllmerjeve analize že več kot 40 let. Na podlagi številnih varilnih poskusov je Wöllmer dokazal, da imajo posamezne frakcije hmeljne smole, ki jih dobi po svoji analitski metodi različno grenično moč — največjo grenično vrednost ima alfa kislina ali humulon.

Če označimo grenično vrednost alfa kislin s 100, dobimo po Wöllmerju za enake količine grenkih snovi naslednja sorazmerja.

alfa kisline	100
beta kisline	0
alfa mehke smole	36
beta mehke smole	29
trde smole	12

Nadalje je Wöllmer s poskusi ugotovil, da daje v svežem hmelju 1 gr alfa kislin pri varjenju piva pivu isto grenkobo kakor 9 gr beta frakcije (beta frakcija = beta kisline + alfa mehke smole). Zato je Wöllmer vpeljal za določitev grenične vrednosti svežega hmelja formulo: grenična vrednost = $a + \beta/9$, pri čemer je alfa = % alfa kislin in $\beta = \% \beta$ frakcije. Kako je prišel Wöllmer na $\beta/9$?

Iz grenične vrednosti posameznih sestavin beta-frakcije je to možno rekonstruirati: 1/9 je 11 % grenice alfa-kislin. Potemtakem sestoji beta-frakcija iz 2/3 betakislin z 0 % grenice in iz 1/3 alfa + beta mehkih smol v enakih delih s povprečno 33 % grenice. Potem je vsota $2/3 \times 0 \% + 1/3 \times 33 \% = 3/3 \times 11 \%.$

Ugotovljeno je tudi, da velja ta Wöllmerjeva formula samo za sveži in ne prestar hmelj. Zelo star ali pa tudi slabo vskladiščen hmelj da previsoko grenično, če bi dozirali po Wöllmerjevi formuli. Po zelo starem hmelju nastanejo tekom skladiščenja grenki oksidacijski produkti alfa kislin, ki jih analiza ne zajame, povzročajo pa znatno povišanje grenkobe piva. Varilni poskusi s svežim in z zelo starim hmeljem so pokazali, da je pivo varjeno z ekstraktom iz starega hmelja mnogo bolj grenko kot pivo varjeno z ekstraktom iz svežega hmelja, čeprav je bil dodatek alfa kisline iz starega hmelja za polovico manjši.

Kaj smatramo pod imenom sveži hmelj?

Kolbach je predlagal kot mejno vrednost za pojem »sveži« hmelj tistega, ki ima v celokupnih smolah do največ 15 % trdih smol.

Resnična grenična vrednost starega hmelja t. j. hmelja, ki ima nad 15 % trdih smol v celokupnih smolah pa se izračuna po naslednji formuli (po Kolbachu):

$$\text{grenična vrednost} = \frac{a(100 - 0,4b)}{100 - 2,2b}$$

pri čemer je:

a = grenična vrednost po Wöllmerju

b = trde smole v procentih od celokupnih smol — 15

0,4 in 2,2 sta konstanti.

Pri uporabi Wöllmerjeve formule za doziranje potrebnih količin hmelja za določeno grenično vrednost piva moramo vedeti, da na stopijo manjše razlike pri hmelju različnega porekla in iz različnega okoliša. Pri tem ima svoj pomen tudi količina taninov v hmelju.

$$\begin{aligned} \% \text{ humulon} &= \frac{73,79 \cdot E 325 - 51,56 - 19,07 \cdot E 275}{2} \\ \% \text{ lupulon} &= \frac{55,57 \cdot E 355 - 47,59 \cdot E 325 + 5,10 \cdot E 275}{2} \end{aligned}$$

Rezultati konduktometrične in spektrofotometrične analize defilirajo nazveč za 0,8 %. Povprečna odstopanja med Wöllmerjevo in konduktometrično analizo so povprečno samo 0,15 %.

Polarimetrična metoda pa se praktično ne uporablja, ker daje z naraščajočo oksidacijsko stopnjo sestavin v hmelju nižje vrednosti za alfa kislino kot konduktometrična metoda.

Za vsako pivovarno je važno, da pozna pravo grenično vrednost hmelja ali hmeljnega ekstrakta, torej surovine, ki jo rabi kot dodatek pri kuhanju sladovine. Iz prejšnjega izvajanja je razvidno, da dajo oksidirani t. j. stari hmelji čisto drugačno grenično vrednost pivu kot sveži hmelj — prav tako je z ekstrakti, ki so dobljeni iz svežega ali starega hmelja. Oksidacija sestavin hmeljnega storžka torej povečuje grenične vrednosti in daje bolj grenka in trpka piva.

Za vsakega pivovarskega tehnologa je važen izračun za pravilno doziranje hmelja ali ekstrakta. Zato je potrebno, da pozna rezultate kemičnih analiz na podlagi katerih, dobi informacijo o kvaliteti in izdatnosti uporabljenega hmelja. Če pozna npr. grenično vrednost hmelja dobi kriterij za doziranje. V splošnem pa zahtuje, da pozna količino alfa kisline, ki jo najlažje in najhitreje določimo s konduktometrom. Splošno uporaben kriterij za hmelj kakršnegakoli porekla in hmelne preparate je takoimenovana »individualna grenična vrednost« IGV ki predstavlja točno ter specifično formulo za izračun Wöllmerjeve grenične vrednosti. Razlika med Wöllmerjevo in IGV formulo je v tem, da gre pri grenični vrednosti pri Wöllmerju za poseben primer splošne IGV formulacije. Če namreč izrazimo IGV formulo tako, da je razvidna zveza z Wöllmerjevo formulo velja splošno:

$$\text{IGV} = a + \beta/n \text{ oz. Wöllmerjeva vrednost} = a + \beta/9$$

Kakor vidimo, je Wöllmerjeva vrednost samo takrat identična z IGV, če je $n = 9$. To pa velja samo za sveži hmelj. Končno pridemo do tega, kakšna je relativna sestava beta frakcije, ki jo sestavljajo beta kislina in resuponi. Resuponi imajo pivovarniško vrednost ne pa tudi beta kislina. Pod pojmom »resuponi« razumemo vse nespecifične alfa in beta mehke smole, h katerim prištevamo tudi izohumulone in jih smatramo kot derivate 5 A — 4 B — humulinkislina, grenična vrednost resuponov pa znaša povprečno 30 % od grenične vrednosti

Če doziramo star, že oksidiran hmelj po Kolbachovi formuli vidimo naslednje: po doziranju in kuhanju sladovine dobimo normalno tisto grenično vrednost v sladovini, kot smo jo izračunali po Kolbachu za grenično vrednost hmelja in tako dobimo vtis, da je formula pravilna. Razmere pa se močno spremenijo po kipenju (po vretju). Medtem, ko se pri vretju izloči iz svežega hmelja 2/3 grenkih snovi, se pri vretju sladice, ki ji je bil doziran star hmelj, izloči samo polovica grenkih snovi, ostane torej v pivini, in povzroči prekomerno grenkobo piva.

Ugotovljeno je, da smemo uporabiti Kolbachovo formulo za stare hmelje, ki imajo nad 15 % trdih smol v celokupnih smolah. Pravilno grenično vrednost pa lahko precej točno določimo na ta način, da odbijemo 0,4 % za vsak odstotek trdih smol, ki so preko 15 %.

Za analizo svežega hmelja uporabljamo naslednje analitske metode:

- gravimetrična analiza po Wöllmerju
- konduktometrična določitev alfa kisline po Trolleju
- spektrofotometrična analiza po Aldertonu
- polarimetrična analiza in

e) analiza s pomočjo protitočne razdelitve. Za pivovarniške laboratorije bi priporočali uporabo Wöllmerjeve metode — še boljše pa je določiti — alfa kislino s pomočjo konduktometra. Če je na razpolago spektralni fotometer, lahko določimo alfa kislino tako v svežem, kot tudi v starem hmelju. Ekstinkcijo E raztopino, merimo pri valovnih dolžinah 275, 325 in 355 m.

Izračun teh meritev pa je v tem primeru:

$$\begin{aligned} \% \text{ humulon} &= \frac{73,79 \cdot E 325 - 51,56 - 19,07 \cdot E 275}{2} \\ \% \text{ lupulon} &= \frac{55,57 \cdot E 355 - 47,59 \cdot E 325 + 5,10 \cdot E 275}{2} \end{aligned}$$

alfa kisline. Ker beta kisline nimajo grenične vrednosti se IGV formula reducira na alfa kislino in resupone:

$$\text{IGV} = a + 0,3 \text{ Re}$$

Če postavimo ta izraz enak splošni IGV formuli dobimo izračunsko formulo za

$$n = \frac{3,3 \cdot \text{Re}}{\text{Re}}$$

n pa lahko dobimo v spektrofotometrično. V praksi najdemo vrednosti za n, ki ležijo med 3,5 — 12.

Za določevanje IGV v hmelju in hmeljnem ekstraktu imamo na voljo 2 metodi: spektrofotometrično in pa mikro varilni poskus s sladico. Ker ne bi zaradi obširnosti navajali metodiko analize hočemo prikazati samo formulo za izračune:

$$\% \alpha = (44,27 \cdot E 325 - 30,94 \cdot E 355 - 8,11 \cdot E 258) / 0,9$$

$$\% \beta = (33,34 \cdot E 355 - 28,55 \cdot E 325 - 2,17 \cdot E 258) / 0,9$$

$$\text{IGV} = (5,34 \cdot E 258 + 36,32 \cdot E 325 - 26,72 \cdot E 355) / 0,9$$

Po spektrofotometrični metodi nam je dana možnost pravilno analizirati svež in pa star hmelj. S pomočjo mikrovarilne metode za sladovino (MVS) pa dobimo IGV vrednost z naslednjo formulo:

$$\text{IGV} = \frac{2661 E 275 - 450 \cdot E^3 275 - 410 + 179 \cdot \text{dpH}}{G \cdot 200 (1 - 0,4 \cdot \text{dpH})}$$

E 275 = merjena ekstinkcija pri 275 m

E³275 = tretja potenca od E 275

G = zatehta hmelja ali ekstrakta na ± 0,005 gr točno

dpH = 4,40 — pH čiste sladovine

Poleg določevanja grenične vrednosti hmelja ali hmeljnih preparatov za doziranje je važno ugotoviti grenično pivo, ki nastane zaradi tvorbe izo-spojnin humulona pri varjenju. Izo-humuloni so mnogo lažje topljivi kakor odgovarjajoče grenične kisline. Povprečno pa najdemo po kuhanju sladovine samo 1/3 s hmeljem dodanih greničnih kislin v obliki izohumulonov. Od teh jih gre v izgubo pri kipenju 20—30 % tako, da ostane od greničnih kislin hmelja samo 20 do 25 % kot izohumuloni v pivu. Humulon, ki sestoji iz ko in ad-humulona preide v odgovarjajočo iso-ko in iso-ad spojine.

Ker je izohumulon nosilec grenčice v pivu, je za pivovarstvo važno, da pozna grenično vrednost piva in z ozirom na dozacijo hmelnja določa tudi količino izo-humulona. Metoda za ugotavljanje izo-humulonov v pivu sloni na ekstrakciji grenkih snovi iz nakisanega piva z dodatkom iso-oktana (2,2 4 Trimetilpentana). Ekstinkcijo merimo v alkalni metanolni raztopini pri valovnih dolžinah, 255 m in pri 360 m ter izračunamo izo-spojine in alfa kisline po naslednji formuli:

mg/1 iso-spojine = 48,5 E 255 — 26,5 E 360

mg/1 alfa kisline = 80 E 360

Za tehnologa pivovarja ni več važna organoleptična ocena hmelnja po barvi, aromi, strukturi vretenc in količini lupulina, odločilna je samo njegova grenična vrednost. To pa velja še v mnogo večji meri za hmeljne ekstrakte in hmeljne koncentrate.

Tako pridemo do zaključka, da je pivovarniška vrednost hmelnja in njegovih preparatov pri pravilni uporabi identična z njih grenično vrednostjo. Današnje, splošno še uporabljene rutinske analize za hmelj zadovoljujejo samo deloma, ker ne dopuščajo primerjalno ocenitev hmelnja in hmeljnih preparatov, niti ni mogoče enotno doziranje z ozirom na konstantno grenčico piva. Z odkritjem izo-humulona v pivu so smatrali, da je s tem že zajeta grenična vrednost piva. Kot smo pa že omenili, izohumulon ni enotna substanca, ampak sestoji iz najmanj šest različnih izo-spojnin. Pri starem hmelju in deloma tudi pri hmeljnih preparatih moramo upoštevati oksidacijske produkte alfa in beta kakor tudi gama in delta kislin, poleg delta in epsilon smol ter njih homologov. Navedeni oksidacijski produkti kakor tudi mehke smole se topijo v vodi in so zaradi tega boljše izkoriščeni kot alfa in beta kisline. Njih relativen grenak učinek znaša približno 20—30 % grenkosti izo-humulona. Poleg enostavnih oksidacijskih produktov alfa in beta kislin nastanejo še (posebno v starih hmeljih) humulin in huluponi — kisline, ki pa nimajo greničnega učinka.

Koliko lahko izkoristimo grenke snovi iz hmelnja in njegovih preparatov, je v glavnem seveda odvisno od topljivosti teh snovi. Za prakso je pač važno, da po možnosti čim več in čim hitreje suspendiramo vse grenke snovi. To pa je odvisno od pH, temperature, časa kuhanja, koncentracije grenkih snovi, kakor tudi od tega, v kakšni obliki jih dodamo (storžki in prahu ali kot ekstrakt in pa od stopnje izomerizacije). Ker pa je večina grenkih snovi svežega hmelnja le malo ali skoro nič topnih v vodi, jih z izomerizacijo ali pa oksidacijo spreminimo v vodotopno obliko. Močno kuhanje, pri čemer sladica močno valovi in pride intenzivno v dotik s kisikom pospešuje oksidacijo grenkih kislin in s tem njih vodotopnost in izkoristek. Prof. Verzele je dokazal, da vplivajo storžki hmelnja in ostali delci v sladovini zaradi njih velike površine katalitično na izomerizacijo alfa kislin. Izkoristek grenkih snovi iz hmelnja in hmeljnih preparatov je možno povečati s pomočjo kremenčeve sipe. Pri presoji grenične vrednosti in ekonomskega izkoristka hmelnja in njegovih preparatov moramo predvsem poznati relativen grenični učinek posameznih komponent. Omenili smo že, da nastanejo pri oksidaciji alfa in beta kislin grenke snovi, ki imajo grenični učinek. Orientacijske vrednosti za izkoristek in za relativno grenično moč najvažnejših humulopikrollov, kakor tudi za posamezne frakcije smolnih produktov vidimo na naslednji tabeli:

Humulopikroli in frakcije smol	izkoristek v %		Relativna grenčica (%)
	pivo	sladica	
alfa — kisline	33—40	50—60	100
gama — kisline	60—70	70—80	8—20
delta — smole	80—90	100	22—29
beta — kisline	0—5	5—10	0—1
delta — kisline	60—70	70—80	30—45
— smole	80—90	100	25—30
Iso-humuloni	—	—	100
Celokupne smole	20—25	25—35	30—45
Mehke smole	15—20	20—25	30—35
Trde smole	35—80	40—90	12—25

Če pogledamo navedene humulopikrole in njih spremembe, ki nastanejo pri varenju piva zaradi izomerizacije, oksidacije, polimerizacije, ciklizacije in drugih pretvorb, potem nam je jasno, kako važno je voditi točno bilanco o grenkih snoveh. Ker pa so za pivovarniške (tehnološke) obrate obstoječe metode določevanja univerzalne grenične vrednosti nekoliko zahtevnejše, hočemo opisati metodo, ki je uporabna tudi za manj zahtevne pivovarniške laboratorije in ki daje zelo zadovoljive rezultate. Ta metoda zajema celoten kompleks grenkih snovi in se je v praksi zelo dobro obnesla. Bishop je bil prvi, ki ni ocenjeval hmelnja po vsebini grenkih snovi, ampak po dejstvu v kolikor je možno grenkost totalno izrabit.

Zaradi aktualnosti hočemo v naslednjem opisati metodo določevanja univerzalne grenične vrednosti:

Zatehtamo ca. 20 gr hmelnja in ga zmeljemo v mikserju, ki ima 10.000 o/min. Od tega zatehtamo L—2 gr (pri standard ekstraktu 0,35—0,50 gr in pri super-ekstraktu 0,15—0,25 gr) točno in damo v okroglo bučo 1 l. Dodamo 300 ml 0,2 m fosfatne puferne raztopine (pH = 5,55) nekaj vrelnih kamenčkov (ali steklenih kroglic) zato da je začetek vrenja dobro viden. Bučo z vstavljenim povratnim hladilnikom segrevamo 15 min. do kipenja in pustimo nato vreti natančno eno uro. Čas kipenja 1 ure točno kontroliramo s štoperico. Pri izpiranju povratnega hladilnika z destilirano vodo, bučo takoj ohladimo na 0—2°. Nato dolijemo vodeni hmeljski ekstrakt v 500 ml merilno bučo, temperiramo na 20° C in dopolnimo merilno bučo, temperiramo na 20° C ter dopolnimo z destilirano vodo do marke. Vodni izloček filtriramo skozi guban filter (Whatmanu Nr. 7) in nato centrifugiramo pri 6.000 o/min. Od zgornjega dela čiste tekočine odpipetiramo 5 ml v mešalni cilindar velikosti 100 ml, nakisamo z 1 ml 6 n HCl (pH je manj kot 1) in dodamo HO ml kloroforma. Mešalni cilindar (zaprt z brušenim zamaškom) stresamo 40 minut pri frekvenci 250 v horizontalni smeri pri amplitudi 10 cm. Nato zlijemo vsebino cilindra v kiveto 100 ml in centrifugiramo 5 minut pri 5000 obratih na minuto. Zgornjo vodeno fazo odsesamo tik pred meritvijo s pipeto in zavremo. Čisti kloroformski ekstrakt merimo v 1 cm kiveti na spektralnem fotometru pri valovni dolžini 279 m (absorpcijski maksimum).

Izračun za univerzalno grenično vrednost (ZGV) v miligramih za 1 gr probe:

$$UGV = \frac{115 \text{ Ekstinkcija pri } 279 \text{ m}}{\text{zatehta v gr}}$$

Iz analitskih rezultatov je razvidno, da obstoja med univerzalno grenično vrednostjo in posameznimi frakcijami smol (izjemo tvorijo trde smole pri starem hmelju) pravilno sorazmerje. Ugotovili so signifikantno korelacijo med univerzalno grenično vrednostjo in celokupnimi oziroma mehкими smolami.

Za pravilno in ekonomično dozacijo hmelnja in hmeljskih preparatov je vsaki pivovarni nujno potrebna določitev UGV brez katere ni mogoče doseči konstantne grenkobe piva. Ugotovili smo, da v nekaterih naših pivovarnah jakost grenčice v pivu močno niha, ker pač dozirajo količino hmelnja po teži, ne pa po vsebini alfa kisline.

Predno pa uporabimo rezultate analiz za praktično uporabo, se moramo prepričati, če je vzorec, ki smo ga analizirali, bil res izrazit povprečni vzorec. Posebno pa je paziti na pravo povprečnost vzorca pri tistih hmeljnih ekstraktih, ki vsebujejo tanin in to zaradi tega, ker se pri dalj časa trajajočem skladiščenju tanin izloča iz homogene zmesi. Primerjava UGV in GV po Wöllmerju nam pove, da nam pokaže univerzalna grenična vrednost bolj objektivni kriterij za dozacijo hmelnja in hmeljskih preparatov. Wöllmerjeva analiza nam da dober vpogled v sestavino grenkih smol samo pri svežem hmelju in zaradi tega nujno priporočamo metodo določevanja grenične vrednosti vsaki pivovarni.

Glavne grenične komponente piva in vodnega izvlečka tvorijo izo-humuloni, ki imajo specifični ekstinkcijski koeficient 287 — absorpcijski maksimum kloroformnega izvlečka pa leži med 278—281 m, kar je odvisno od sestave grenkih snovi.

Nadalje moramo vedeti, da je izkoristek grenkih snovi in s tem reprodukcijaska možnost zelo odvisna od pH pri kuhanju sladovine in da nastanejo razlike v pH tudi do 0,8 pri različnih sortah hmelnja.

Poleg grenične vrednosti je kontrola pH pri varjenju piva zelo važna, kajti izkoristek greničnih snovi hmelnja je v veliki meri odvisen od aciditete sladice. Enakomerno grenčico piva in obenem racionalno uporabo hmelnja dosežemo — ponovno moramo to poudariti — samo na ta način, da doziramo samo na podlagi kemične analize hmelnja in določitve izo-humulona v pivu. **Analize mora vsaka pivovarna redno izvajati.**

Številni članki v literaturi dokazujejo, da se s povečanjem pH poveča topljivost grenkih snovi in da je pretvorba alfa kislin v izo-alfakislino izdatnejša. Znano je tudi, da se pri alkalnem kuhanju (v vodnih raztopinah amoničnega karbonata) izkoristek alfa-izo-kisline znatno poveča in se mnogo prištedi na hmelju. Pa tudi, če kuhamo sladico s hmeljnim ekstraktom v slabo alkalni raztopini se znatno povečajo izo-alfa kisline.

Koliko se poveča tvorba izo-spojnin iz hmelnja v sladici, nam pokaže naslednja tabela:

pH sladice:	4,0	4,4	4,6	5,0	6,0	7,0	8,0
izo-spojine v mg/l:	12,6	14,3	15,8	18,4	27,5	29,8	30,6
	11,8	15,6	15,0	16,7	28,6	30,0	29,9
	13,1	13,8	15,6	17,5	28,1	28,7	31,8
Sredina:	12,3	14,6	15,5	17,6	28,1	29,3	30,7
Izkoristek v %							
alfa kislin:	19,5	23,1	24,5	28,8	44,5	46,4	48,5

Povečanje izo-humulona iz hmelnja v vodni raztopini z naraščanjem pH vrednosti:

pH vode:	4,0	5,0	6,0	7,0	8,0	9,0
izo-spojine v mg/l:	9,9	15,0	26,9	28,0	29,6	32,5
izkoristek v %						
alfa kislin:	15,5	23,4	42,1	43,8	46,2	50,9

Največje razlike v izkoristku izo-spojnin, kakor tudi tipično grenčico dobimo pri pH 5 in pH 6. Nadaljni poskusi so tudi pokazali, da je največji porast izo-spojnin pri pH 5,3 do 5,6 za hmelje, za ekstrakte pa pri 5,6 do 6,0.

V naslednjem odstavku podrobno opisana določitev pivovarniške vrednosti (ne grenične vrednosti!) predstavlja metodo, ki nam da direktne vrednosti za grenčico iz hmelnja in hmeljnih preparatov v mg izo-alfa-kislin na liter. Ker pa so izgube od sladice pa do gotovega piva konstanta vsakega obrata, je možno na podlagi določitev pivovarniških vrednosti (hmeljnih analiz) napovedati grenčico piva, ki jo lahko analitsko določimo. Iz analize hmelnja lahko sklepamo koliko moramo dodati hmelnja v sladico, da dobimo pivo z zaželeno grenkobo in za enakomernost grenkega okusa pri različnih varkah.

Metodika določevanja izo-spojnin:

a) iz naravnega hmelnja in koncentratov ca. 10 gr naravnega hmelnja zmeljemo v homogenizatorju (mikserju) tekomo 60 sec. pri 20.000 o/min., spravimo kvantitativno v 300 ml AEMB in točno odtehtamo. Od hmeljnega koncentrata zatehtamo ca. 10 gr točno. Nato dodamo 200 ml metilen — klorida CH₂Cl₂ s pipeto, tresemo na tresilnem stroju 1 uro in filtriramo skozi hitro tekoč guban filter (LS 14 1/2). Od prvega, čistega filtrata vzamemo 5,0 ml — (odgovarja — 250 mg hmelnja) in damo v 500 ml okroglo (stoječo) bučo ter izženemo topilo. Nadalje postopoma kot je opisano pri hmeljskem ekstraktu.

b) hmeljski ekstrakt:

Probo ekstrakta, ki jo hočemo analizirati, segrevamo na vodni kopeli na ca. 40° C in dobro premešamo s stekleno palčko. V okrogli buči 500 ml z ravnim dnom zatehtamo 125 mg hmeljskega ekstrakta, dodamo 200 ml m/15 fosfatnega puferja pH = 5,5 in kuhamo 60 min. na povratnem hladilniku, ohladimo in spravimo v 250 ml merilno bučo, dopolnimo z vodo do marke in filtriramo. 50 ml filtrata nakisamo z 3 ml 6-n-HCl, dodamo 25 ml izo-octana in tresemo 30 minut. 10 ml prozorne izo-oktanske faze stresamo 1 min. z 10 ml kislim metanolom. (4-nm-HCl/CH₃OH 32 : 68). Ko sta se obe fazi ločili vzamemo 5 ml izo-oktan-ekstrakta in dodamo alkal. metanol (0,2 ml 1,5 m — NaOH od 100 ml CH₃OH) in razredčimo na 25 ml. Ekstinkcijo merimo v 10 mm kivetah pri 255 m in 360 m — napram slepi probi iz samih reagentov.

mg izo-kisline (1 + 48,5 × E₂₅₅ — 26,5 × E₃₆₀)

mg-alfa-kisline /1 = 80,00 × E₃₆₀

Kemična analiza hmelnja je za pivovarno velikega pomena, ker edino na ta način dobi jasno sliko o kvaliteti in grenični vrednosti. Če hočemo imeti enakomerne grenične vrednosti v pivu, priporočamo poleg redne tudi še analize hmelnja in hmeljnih preparatov tudi še mikro varilne poskuse. Vedeti pa moramo, da je treba pri varjenju piva vedno računati z določenim odstopanjem od zaželenih greničnih vrednosti piva. Razlike med minimalno in maksimalno vrednostjo greničnih vrednosti piva znašajo povprečno 6—7 mg/liter.

V zvezi z uporabo hmelnja v pivovarstvu bi navedli še:

Hmeljski tanin oz. antocijanogeni, so velikega pomena z ozirom na izločanje (obarjanje) beljakovin. Tanini so dušika — proste vodotopne spojine, ki jih najdemo v vseh rastlinah v različnem sestavu ter imajo to lastnost, da tvorijo komplekse z dušikovimi spojinami in jih obarjajo iz sladice. Imajo adstringirajoč okus in tvorijo zaradi oksidacije in polimerizacije rdeče-rjave spojine takojimenovalne »floba-bene« — z železom pa dajo črne spojine. Glavne sestavine hmeljskih taninov (vsega skupaj je preko 70 spojin) so antocijanidini leu — antocijanidini, flavonoli in katehini. Ker sestojijo v glavnem iz spojin s fenilno skupino, jih imenujemo »polifenole«. Naš hmelj vsebuje okrog 3,5 % tanina, vendar pa se vsebina menja z ozirom na okoliš. Največ je tanina iz skupine antocijanidina in sicer okrog 80 % od celokupnega tanina. Vemo, da je tanin vzrok motnosti v pivu — nahaja pa se v listih in pecljih hmeljskega storžka.

Piva z enako grenično vrednostjo in enakim nivojem antocijanogenov imajo z ozirom na vrsto hmelnja različno zaokroženost okusa. V pivu najdemo razne topne snovi, ki smo jih identificirali s pomočjo plinske kromatografije, kot so mircen, linalool, kariofilen in humulen. Hmelji z manjšo količino greničnih snovi dajo po dosedanjih raziskavah boljše okus, najslabše pa se ocenjuje pivo varjeno z Northern Brewer — hmeljem in drugimi ameriškimi sortami.

pH vrednosti piva kuhanega s hmeljskim ekstraktom so nižje, kakor pri pivu kuhanem s hmeljem in to zaradi tega, ker sladica z nižjo vsebino antocijanogenov hitreje povreje.

Iz doslej opisanega smo spoznali važnost analize hmelnja in določitve alfa kisline, da s pomočjo teh rezultatov pravilno izračunamo tisto dozo hmelnja in hmeljskih preparatov, ki je potrebna za konstantno vzdrževanje enake grenične vrednosti piva.

Ker je hmelj drag, je razumljivo, da so že davno iskali način kako bi čim bolj povečali njegovo izdatnost in izkoristek. S primerno predelavo, mehanično, kakor tudi kemično je to mogoče doseči in izboljšati obstojnost posameznih spojin ter odstraniti škodljive vplive.

Boljše izkoriščanje grenkih snovi dosežemo predvsem z drobljenjem hmelnja, z uporabo hmeljnih ekstraktov in oksidacijo beta kislin. Izgube grenkih snovi, ki nastanejo v varilnici in kipelni kleti lahko zelo zmanjšamo s tem, da dodamo povretemu pivu določeno količino izomerizirane alfa kisline. Hmeljni ekstrakti in obogateni hmelj v prahu pakiran v polietilensko embalažo z zaščitnim plinom, so mnogo dalj časa obstojni, kot hmelj v balah ali balotih. Pri uporabi ekstraktov, ki imajo manj tanina, kakor tudi pri obogatenem pulveriziranem hmelju je zmanjšana vsebina tanina in antocijanogena. To pa ima za posledico, da je barva piva nekoliko svetlejša, obstojnost pa le malenkostno boljša.

Odpirta so še vprašanja, ali je bolje, če odstranimo celulozo hmelnja, ali pa jo kuhamo določen del skupno z ekstraktom. Kakor trdi prof. Verzele, pospešuje celulozni del hmelnja tvorbo izo-alfa-spojin, po drugi strani pa povzroči adsorpcijo grenkih snovi.

Hmeljska zvezna komisija (HLC — Hop Liaison Committee) je normirala označbo hmeljskih preparatov:

1. Pulveriziran hmelj (hmelj v prahu) tj. zmlet hmelj, ki ni naknadno mehanično koncentriran.

2. Obogaten pulveriziran hmelj, to je zmlet hmelj in mehanično koncentriran.

3. Hmeljski ekstrakti, ki jih dobimo potom ekstrakcije z organskim topilom.

4. Izomerizirani hmeljni ekstrakti so produkti, ki jih dobimo iz ekstrakta in pri katerih je alfa kislina izomerizirana.

V nadaljnjem razvoju na polju hmeljnih preparatov pa se v zadnjem času pojavljajo tudi že hmeljni ekstrakti v prahu, izomeriziran hmeljni ekstrakt v prahu in kot zadnja stopnja razvoja, pa je čisti izo-humulon. Brez pretiravanja pa lahko trdimo, da je končni cilj tega razvoja sintetska proizvodnja izo-humulona. Pod imenom »izo-humuloni« razumemo vse izomeracijske produkte, ki izvirajo iz humulona, pod imenom »izo-alfa-kisline« pa vse izomeracijske produkte, ki izvirajo iz izo-alfa-kisline. S pomočjo modernih metod je uspelo tudi še ugotoviti cis in trans-izo-humulon.

Mnoge pivovarne uporabljajo hmelj, ki so ga pred uporabo zmleti na primernih mlinih. Meljejo ga tik pred dodatkom v sladico. Tako zmlet hmelj se ne sme shranjevati dalj časa, ker je zaradi velike površine oksidacija grenkih snovi zelo hitra. Zaradi zdrobljenosti je izkoristek pri kuhanju boljši. Za isti grenični učinek rabimo določen odstotek hmelnja manj.

Industrijsko izdelan hmelj v prahu poznamo pod imenom »Hopstabil«, »Favorit«, »Lupofresh« in »Permahop«. Navedene vrste hmelnja v prahu dobijo na ta način, da sušijo hmelj pri temperaturah pod 55° C z mnogo zraka do ca. 3 % vlage, nakar ga zmlejejo in vsujejo v vreče z dvojno steno iz plastike in alu-folije. Evakuirajo in napolnijo s CO₂. Te vreče pakirajo v obliki kock po 5 kg. V prodaji so kartoni po 5 kock. Tak hmelj vsebuje ca. 4—4,5 % vlage. Medtem, ko se pri hmelju zmanjša količina alfa kislin pri 40° C za 59 % po šestih mesecih, se pri pulveriziranem in na opisan način pokiranem hmelju zmanjšajo alfa smole samo za 18 %. Če uporabimo pri kuhanju sladice hmelj v prahu, znaša prištednja po dose-daj znanih podatkih 10—15 %, to je namesto 100 kg hmelnja rabimo povprečno samo 88 kg hmelnja v prahu (računamo na suho tvarino).

Prištedek se izračuna po enačbi:

$$P = \frac{V(100 - e)}{E} \text{ kjer pomeni:}$$

P = cena hmelnja za 100 kg

V = stroški za pulverizacijo 100 kg hmelnja

E = prištednja v %

Prednosti, ki jih imamo pri uporabi hmelnja v prahu so sledeče:

1. Tehtanje hmelnja za dozacijo popolnoma ali pa v glavnem odpade;

2. Hmeljske tropine se v Whirpoolu hitro sesedejo z ostalimi tropinami;

3. Prištedi se mnogo skladišnega prostora, katerega tudi ni potrebno tako hladiti, kot pri skladiščenju hmelnja v balah in balotih;

4. Izgube zaradi skladiščenja so manjše;

5. Hmelj v prahu lahko predelamo že takoj po končanem obiranju in sušenju.

V okusu in barvi piva pa ni nobene razlike.

Obogaten hmeljski prah poznamo na tržišču pod imenom »Hopfix« in »Hoparom« in sicer v dveh oblikah: kot tip 45 in tip 75. Pri Hopfix 45 je odstranjeno ca. 55 % hmelnja v obliki listov, pecljev in vretenc. Pakiran je v dozah po 2,2 in 4 kg. Doze so evakuirane in polnjene z dušikom. Pri izdelavi tega koncentrata je treba hmelj najprej posušiti na 7 % vlage in zmleti. Z zmrzovanjem zmletega hmelnja na 30° C ločijo lupulin od listov in pecljev. Predpogoj za dober izplen grenkih snovi je ta, da pride v predelavo hmelj v balah in ne močno prešan v balotih. Hopfix in Hoparom sta popolnoma obstojna za dobo 2 let. Pri varenju s tem preparatom je potrebno dodati ca. 20 % manj greničnih snovi kot pri dodatku samega hmelnja.

Hmeljni ekstrakti pridejo na tržišče v 5 različnih kvaliteta, in sicer:

Tip ekstrakta	Celokupne smole % zračno suhe	Toleranca % zračno suhe	Razmerje grenč. snovi : taninski ekstrakt
Standard	35	± 2	1 : 1,5
Special	45	± 2	1 : 1
Super	55	± 3	1 : 0,6
Extra	75	± 4	1 : 0,15
Čista grenična snov	85 in več	—	—

Hmelj ekstrahirajo z organskimi topili: metilenkloridom ali metanolom, za gotove vrste pa še z vodo. Standard vsebuje praktično vse v vodi topljive sestavine hmelnja. Pri tem ekstraktu znaša razmerje — grenični ekstrakt, vodni ekstrakt 1 : 1,5. Čisti grenični ekstrakt pa ne vsebuje vodnega izvlečka. Pri ekstrahiranju grenkih snovi iz hmelnja je povprečni izkoristek 98—99 %. Alfa kisline vsebujejo: standard 12 %, special 17 % in super 21 %, vlaga pa znaša 11—15 %. V ekstraktu Standard najdemo 98,5 % hmeljskih olj, v čistem greničnem ekstraktu pa 94,2 %. Ekstrakt firme »Hopulex« obstoja samo v eni kvaliteti in embalaži po 0,2 in 3 kg v dozah. V Nemčiji poznamo še firme, ki izdelujejo hmeljske ekstrakte in izomere:

a) Horst Company v Coburgu (Isohorst)

b) Barth & Sohn, Nürnberg izdeluje ekstrakt pod imenom »Hopcon«

c) Hopulex, G.m.b.H. Pfaffenhofen

d) Allg. Nürnberger Hopfenextraktion G.m.b.H. Nürnberg

e) Simon Steiner, Hopfen G.m.b.H., Lupheim, Belgijska firma: Blue Stars Chemicals v Tervurenu izdeluje ekstrakt z nizkim procentom tanina in hmeljnih olj. V prodaji je z standardizirano količino alfa kisline med 15 in 40 % in v dozah po 1 in 2 kg.

Hmeljni ekstrakt firme Coopal v Wetterenu se imenuje »Hopal« in vsebuje 40 % alfa kislin, je brez tanina in ima zelo malo hmeljnih olj. Angleški in ameriški HOPCON so identični nemškim.

Znan angleški ekstrakt »Lupania« M 594 vsebuje 40—50 % alfa kislin in ima mnogo hmeljnega olja. Omenili bi še tri ameriške firme, ki izdelujejo hmeljne ekstrakte in sicer:

1. Kalamazov Wholehop — Ekstrakt (WHE) — ta ekstrakt pridobivajo iz Yakima hmelnja, ima grenično vrednost 39,5—6 % vlage, 94 % celokupnih smol in 34 % alfa kislin. Omenjeni ekstrakt ne vsebuje tanina in klorofila, ima pa ohranjena skoro vsa eterična olja. Prodaja se v dozah po 1 in 2 kg.

2. Humohop firme PFIZER vsebuje npr. 41 % alfa kislin in 11,2 % beta kislin. V prodaji je v polietilenskih steklenicah po 1 in 4 kg.

3. Neizomeriziran hmeljni ekstrakt firme Haas, New York vsebuje 43 % ± 2 % alfa kisline, 25 % beta kislin, 3 % alfa in ca. 28 % mehkih smol. Trdih smol praktično ni ter prodaja se v dozah po 1 in 4 kg ter v barelih po 200 kg. Za odvzem iz barela pa uporabljajo posebno dozirno napravo.

4. Lupania Hop Cnconcentrate, Stafford Allen and Sons, London Nr. 1.

5. Hopstract: Hops Extract Corp. of America, Yakima.

Najnovejši produkt v razvoju hmeljnih ekstraktov so pa izomerizirani hmeljni ekstrakti, katerih namen je, da izpopolnjujejo in izenačijo vsebino grenčice v pivini. Količina izomeriziranih hmeljnih preparatov se pri vrenju ne zmanjša. Belgijski preparat se imenuje »ISOPAL«, vsebuje zelo malo tanina in je brez eteričnih olj. Količina alfa kislin je 50 % ter se pri varjenju izrabijo do 85 %. V Angliji izdelujejo 2 firmi izomerizirane hmeljne ekstrakte pod imenom NP 14, to je vodna raztopina kalijevih soli izo-alfa kislin (35—50 %). Nadalje je znan ISO-HOPCON P.F.B. — je prav tako vodna raztopina, ki je standardizirana na 20 in 30 % izo-alfa-kislin.

Tudi v ZDA izdelujeta dve firmi izomerizirane ekstrakte in sicer: PREIZOMERIZED HOP EXTRACT (PHE) in pa »ISOLONE«. PHE vsebuje 18 % izo-alfa-kislin, ki so raztopljene v polipropilen-glikolu in ne vsebujejo tanina. ISOLONE pa so natrijeve soli čistih iz-alfa-kislin tudi v polipropilen-glikolu in se topijo v pivini popolnoma in čisto. Druga ameriška firma pa proizvaja »UNIHOPE«, »REDIHOPE STANDARD« in »REDIHOPE LO, UNIHOPE je normalen izo-ekstrakt, medtem ko vsebuje oba ostala preparata izo-alfa kisline v reducirani obliki.

Končno bi še omenili, da obstojajo najnovejši izomerizirani preparati tudi že v obliki prahu.

(Nadaljevanje prihodnjič)